

Interprofessioneel samenwerken ten behoefte van kinderen: *spread the news!*

Eindrapportage:
evaluatie na vijf jaar leerteams

*- Inclusief rapportage schooljaar 2023-2024
en quickscan onder afstudeerders -*

Dr. Marco Algera (Hogeschool Viaa)
Linda Fix, MSc (Hogeschool Viaa)
Emma Nitert, MSc (Hogeschool KPZ)
Dr. Trynke Keuning (Hogeschool KPZ)

Inhoud

Managementsamenvatting	5
Introductie	9
1. Onderzoeksvragen en -methode	13
1.1 Onderzoeksvragen	13
1.2 Meetinstrumenten	13
1.3 Achtergrond respondenten (studenten en leerteambegeleiders)	14
2. Meningen over interprofessionele vraagstukken van leerteams	19
2.1 Aard van vraagstukken	19
2.2 Tevredenheid over vraagstukken	19
3. Begeleiding van en samenwerking in leerteams	21
3.1 Begeleiding van leerteams volgens studenten	21
3.2 Samenwerking in leerteams volgens studenten	21
3.3 Begeleiding van leerteams volgens leerteambegeleiders	22
3.4 Meningen van leerteambegeleiders over leerteams	24
4. Opbrengsten van interprofessionele leerteams	25
4.1 Opbrengsten deelname aan leerteam volgens studenten	25
4.2 Tevredenheid van leerteambegeleiders over aangeboden materialen	26
5. Verspreiding gedachtegoed interprofessioneel samenwerken	27
5.1 In aanraking komen met interprofessioneel samenwerken volgens studenten	27
5.2 Interprofessioneel samenwerken op de kaart gezet volgens leerteambegeleiders	27
5.3 Kansen voor Innovatiecluster Kind en Educatie volgens leerteambegeleiders	28
6. Professionalisering van leerteambegeleiders	29
7. Quickscan onder afstudeerders	31
7.1 Confrontatie met interprofessioneel samenwerken in opleiding en werkveld	31
7.2 Belang van interprofessioneel samenwerken voor beroepspraktijk	32
7.3 Statistische verschillen tussen groepen studenten	33
8. Overview bevindingen vier jaar leerteams	35
8.1 Leerteams in getallen over vier jaar heen	35
8.2 Studenten in leerteams	36
8.3 Leerteambegeleiders	38
8.4 Afstudeerders	39
8.5 Discussie	39
8.6 Aanbeveling	44
Bijlagen	45
Bijlage 1 Representativiteit studentengroep evaluatie leerteams	47
Bijlage 2 Kwantitatieve scores evaluatie leerteams in alle vier meetjaren 2020-2024	49
Bijlage 3 Kwantitatieve scores afstudeerders in meetjaren 2022-2023 en 2023-2024	53
Bijlage 4 Overzicht van aanbevelingen uit eerdere meetjaren	55

Managementsamenvatting

Gedurende vijf schooljaren (vanaf 2019-2020 tot en met 2023-2024) heeft het Innovatiecluster Kind en Educatie, gefinancierd door het RIF (Regionaal Investeringsfonds mbo), zich ingezet om interprofessioneel samenwerken op de kaart te zetten in het onderwijs aan mbo- en hbo-studenten. Het project beoogde de integratie van het concept 'interprofessioneel samenwerken' in de curricula van mbo- en hbo-opleidingen in Zwolle te bewerkstelligen. De deelnemende opleidingsinstellingen waren voor het mbo het Deltion College, Landstede MBO en Mbo Menso Alting Zwolle en voor het hbo de hogescholen van KPZ, Viaa en Windesheim. De betrokken opleidingen waren vooral gericht op kinderopvang, onderwijs en sociaal werk.

Een van de instrumenten om het doel te realiseren, was – naast bijvoorbeeld ontwikkeling van tools en kennisdeling via artikelen en presentaties – het oprichten van interprofessionele leerteams van studenten. Deze leerteams, bestaande uit een mix van mbo- en hbo-studenten en ook gevarieerd qua beroepsopleiding en leerjaar, zouden binnen een praktijkorganisatie uit het werkveld (veelal reguliere of speciale scholen voor basisonderwijs) met een interprofessioneel vraagstuk aan de slag moeten gaan. Door diverse perspectieven op dat vraagstuk los te laten, zou de oplossing ervan beter moeten aansluiten bij belanghebbenden en tevens een belangrijk leereffect voor de participerende studenten hebben. Elk leerteam werd begeleid door twee leerteambegeleiders: één vanuit een opleidingsinstituut en één vanuit de praktijkorganisatie, waar het leerteam gelokaliseerd was.

Vele producten hebben in het kader van dit project sinds medio 2019 het licht gezien (zie het magazine *SamenWerkt!* (<https://tinyurl.com/5n973s68>) en www.kindeneducatie.nl). Een paar van die producten betreffen onderzoeksmatige rapporten: drie tussenevaluaties en de voorliggende eindexamen, waarin niet alleen van de evaluatie van het laatste project- en schooljaar 2023-2024 verslag gedaan wordt, maar ook de vier meetjaren naast elkaar gezet worden. Met ingang van het tweede schooljaar is jaarlijks geëvalueerd onder leerteamstudenten en hun leerteambegeleiders hoe zij het interprofessioneel (leren) samenwerken ervaren hebben, hoe ze de begeleiding beoordeelden en wat ze als opbrengst van het leerproces zagen. Aanvullend werd leerteambegeleiders gevraagd hoe zij het gedachtegoed van interprofessioneel samenwerken in hun organisaties uitdroegen en hoe zij de voor hen georganiseerde professionaliseringsbijeenkomsten evalueerden.

Alle evaluatieronden bestonden uit online vragenlijsten en soms was het mogelijk een verdiepend groepsgesprek te organiseren met studenten of leerteambegeleiders. De responsgroepen waren over het algemeen niet groot genoeg om statistische vergelijkingen te maken; dat was slechts één keer het geval en wel voor de leerteamstudenten (vergelijking schooljaar 2021-2022 met 2022-2023; zie *Algera et al.*, 2023).

Een derde onderdeel (na de evaluatie onder studenten en leerteambegeleiders) betrof niet zozeer de evaluatie van de leerteams, maar een online quickscan onder afstudeerders van alle deelnemende opleidingen. De vraag die daarmee beantwoord werd, onderzocht in welke mate afstudeerders in hun opleiding geconfronteerd zijn met elementen van interprofessioneel samenwerken.

De belangrijkste resultaten uit de diverse onderzoeken zijn de volgende:

Leerteamstudenten

- > Rond driekwart van de leerteamstudenten kiest niet bewust voor deelname aan een leerteam, maar treft die nu eenmaal aan op de stageplek van keuze.

- > Een toenemend aandeel van leerteamstudenten heeft vooraf aan deelname aan een leerteam geen idee wat interprofessioneel samenwerken inhoudt, oplopend tot zo'n driekwart.
- > Steeds vaker bedenkt het leerteam zelf wat het interprofessionele vraagstuk moet zijn of doet dat in samenspraak met de praktijkorganisatie; dat de praktijkorganisatie de te behandelen kwestie vooraf al heeft klaarliggen, komt steeds minder vaak voor.
- > Het interprofessionele vraagstuk wordt door leerteamstudenten als matig nuttig voor de student gezien; het belang ervan ligt voornamelijk bij het kind en de praktijkorganisatie.
- > Over de begeleiding van het leerteam zijn leerteamstudenten erg tevreden, als ook over de samenwerking met andere studenten. De ideale leerteambegeleiding laat studenten zelf uitvinden hoe de kwestie aan te pakken, met hooguit hier en daar wat sturende opmerkingen of praktische ondersteuning.
- > Deelname aan een interprofessioneel leerteam levert meer zicht op andere beroepsopleidingen, maar ook op de eigen expertise op, studenten leren beter samen te werken en beter aansluiten op de behoeften van het kind. Al deze zaken scoren wisselend door de meetjaren heen, maar door de bank genomen gematigd positief rond 3.5 (op een schaal van 1 tot en met 5).
- > Ook de gemiddelde scores op twee andere aspecten fluctueren door de jaren heen, maar zijn iets hoger (gemiddeld zo'n 3.7): het oordeel van studenten over de nuttigheid van interprofessioneel samenwerken en de mate waarin zij andere studenten het leren in een leerteam zouden aanraden.

Leerteambegeleiders

- > Leerteambegeleiders beoordelen de waarde van het interprofessionele vraagstuk wat gunstiger dan studenten: zij vinden het doorgaans enthousiasmerend en betekenisvol voor studenten en goed aansluitend op de verschillende opleidingsniveaus.
- > Over de samenwerking binnen en de samenstelling van hun leerteam zijn leerteambegeleiders gematigd positief; dat geldt ook voor de volgens hen doorgemaakte ontwikkeling van studenten.
- > Door de jaren heen wordt er wisselend gedacht over de waarde die het begeleiden van een leerteam voor henzelf heeft: het is doorgaans een verrijking van hun eigen professionele ontwikkeling en maakt hun werk interessant.
- > Duidelijk waarneembaar is de stijging in de gemiddelde score op de vraag of interprofessioneel samenwerken geïntegreerd is in het *theoretisch* curriculum. Zeker de laatste twee meetjaren blijft de integratie in het *praktijk* curriculum hierbij achter.
- > De professionalisering die leerteambegeleiders konden ontvangen, wordt in de eerste drie meetjaren steeds positiever beoordeeld; het laatste meetjaar vallen de scores iets lager uit.

Afstudeerders

- > Ongeveer de helft van de responderende afstudeerders geeft te kennen tijdens hun opleiding zelden of nooit iets gehoord te hebben over interprofessioneel samenwerken. Bij mbo-studenten is daarvan significant vaker sprake dan bij hbo-studenten. Hetzelfde geldt nog sterker voor gastcolleges die worden gegeven door iemand uit een andere beroepsgroep dan waarvoor de student wordt opgeleid. Ook stage lopen op een niet-beroepseigen plek komt niet vaak voor.
- > Wel komt het gros van de studenten in hun stage één of meer interprofessionele cases tegen (hbo-studenten meer dan mbo-studenten), maar in hun eigen afstudeeropdracht zit doorgaans geen interprofessioneel element.
- > Dat studenten de meerwaarde van interprofessioneel samenwerken vanuit hun opleiding meekrijgen, is statistisch significant afgenomen tussen de laatste twee meetjaren en speelt bij mbo sterker dan bij hbo.
- > Hoopgevend is dat studenten van beide opleidingsniveaus beslist behoefte hebben aan een grondiger kennismaking met interprofessioneel samenwerken dan opleiding(sinstelling) of stage nu nog bieden.

> Ook positief te waarderen is dat studenten zich doorgaans bekwaam genoeg voelen om een bijdrage vanuit hun eigen expertise te leveren aan een interprofessioneel team.

Door de jaren heen zijn heel wat aanbevelingen verstrekt aan zowel opleidingsinstituten, de praktijk als aan het Innovatiecluster Kind en Educatie (zie bijlage 4). Op sommige daarvan, zoals de professionalisering van leerteambegeleiders, is fors ingezet en dat betaalde zich ook uit in hogere gemiddelde scores; andere raken aan een *wicked problem*, zoals de soms moeizame bezetting van een leerteam, dat deels te maken heeft met organisatorische roosteringsproblemen, motivatie van deelnemende studenten of de mate waarin het leerteam zelf interprofessioneel van samenstelling is.

Ook al zijn er via de leerteams zo'n 500 studenten van mbo's en hbo's in Zwolle e.o. intensief in aanraking gekomen met het concept 'interprofessioneel samenwerken', toch blijft het adagium dat opleidingsinstellingen en praktijkorganisaties aangemoedigd moeten worden om nieuwe lichten studenten steeds weer te confronteren met (het belang van) interprofessioneel samenwerken en het herkennen daarvan in hun opleiding.

Hierbij gelden drie aandachtspunten:

1. Integratie in het curriculum.
2. Facilitering van opleiders.
3. Studenten in contact brengen met andere opleidingen.

Niet alleen studenten lijken tijdens hun opleiding over het algemeen te weinig op te pikken over interprofessioneel samenwerken, ook op hogere en andere niveaus moet dit gedachtegoed continu onder de aandacht gebracht worden. Anders dreigt interprofessioneel samenwerken als een soort bonus beschouwd te worden in plaats van cruciaal voor een belangrijk percentage van kindsituaties waarmee de startbekwame professionals te maken krijgen in de praktijk. Dus: *spread the news!*

Introductie

Dit is de vierde onderzoeksrapportage van het Innovatiecluster Kind en Educatie, ditmaal over het schooljaar 2023-2024. Dit betreft de laatste evaluatie met medewerking van studenten en leerteambegeleiders en vormt dan ook meteen de onderzoeksmatige eindevaluatie van het hele project.

Sinds de start in september 2019 heeft het Innovatiecluster als doel gehad de beweging naar interprofessioneel samenwerken in de sectoren kinderopvang, basisonderwijs, welzijn en jeugdhulp te ondersteunen, versterken en versnellen. Dit gebeurt door interprofessionele samenwerking tussen en binnen de beroepsopleidingen met het werkveld te verstevigen en toekomstige werknemers op te leiden voor het werken in interprofessionele teams met bredere en uitwisselbare rollen (zie ook ons basisdocument *Leren interprofessioneel werken in het domein Kind en Educatie*, 2020, p. 6).

Eén van de zes doelstellingen van het Innovatiecluster luidt: Effecten van interprofessioneel samenwerken onderzoeken en borgen, deze kennis delen binnen het Innovatiecluster en landelijke kennisdeling verzorgen naar andere opleidingsinstellingen, overheid en ondersteuningsplatforms (zie basisdocument *Leren interprofessioneel werken in het domein Kind en Educatie*, 2020, p. 15). Deze eindrapportage is samen met de drie tussenrapportages en het magazine *SamenWerkt!* (<https://tinyurl.com/5n973s68>) (2024) een realisering van genoemde doelstelling.

In deze rapportage is de blik gericht op het vijfde jaar van het Innovatiecluster waarin interprofessionele leerteams nog weer meer ervaringen hebben opgedaan in de praktijk. Daarnaast worden vergelijkingen gemaakt met de eerste tussenrapportage (schooljaar 2020-2021), tweede tussenrapportage (schooljaar 2021-2022) en derde tussenrapportage (schooljaar 2022-2023). Vervolgens volgt de eindconclusie over het hele project op basis van de verrichte kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeken: wat kunnen we leren van de ervaringen van de afgelopen jaren? Om dit te kunnen achterhalen, zijn studenten en leerteambegeleiders gevraagd naar hun ervaringen met het leren en werken in interprofessionele leerteams.

In een leerteam werken studenten van verschillende opleidingsniveaus (mbo en hbo) en vanuit verschillende vakgebieden (kinderopvang, basisonderwijs, welzijn en jeugdhulp) met elkaar aan een realistisch praktijkvraagstuk. Ze werken samen, maar benaderen het vraagstuk ieder vanuit hun eigen (toekomstige) professie. Elk leerteam wordt in principe begeleid door twee leerteambegeleiders: één vanuit zijn of haar rol als opleider verbonden aan een mbo- of hbo-opleiding en één vanuit zijn of haar rol bij de praktijkinstelling waar het leerteam actief is. Het begeleiden van een interprofessioneel leerteam vraagt van beide begeleiders specifieke vaardigheden, houding en kennis. Daarom zijn er ook het afgelopen jaar weer professionaliseringsbijeenkomsten georganiseerd.

Leerteams 2023-2024 in cijfers: deelnemende praktijkorganisaties en opleidingen

In totaal zijn er zeventien praktijkorganisaties met een leerteam actief geweest (zie tabel 0.1). Ook dit schooljaar zijn er weer een paar nieuwe praktijkorganisaties voor het eerst aangehaakt (twee in totaal) en zijn er ook een aantal (drie) gestopt. Twee praktijkorganisaties hebben hun leerteams samengevoegd. Per saldo doen er nu twee praktijkorganisaties minder mee dan vorig schooljaar, maar toch is het aantal deelnemende studenten licht toegenomen.

In totaal zaten in schooljaar 2023-2024 141 studenten in een leerteam. Bijna allemaal stonden die ingeschreven bij zes Zwolse mbo- en hbo-opleidingen. Er was ook nu weer een aantal studenten van andere opleidingsinstellingen betrokken: de mbo-instellingen Aventus, Capabel, Firda (voorheen

Friesland College) en ROC Almere, de hbo-instellingen Hogeschool Utrecht, Hanzehogeschool Groningen en Saxion en ook nog een universiteit: Rijksuniversiteit Groningen.

De opleidingen pabo en Onderwijsassistent zijn ook dit jaar oververtegenwoordigd in hun deelname aan leerteams (elk een derde van het geheel). De deelname van de andere opleidingen blijft steken op 5% of minder (zie ook bijlage 1, tabel 1a).

Praktijkorganisatie – locatie (bestuur)	Samenstelling leerteam			
	Organisatie	Opleiding	Jaar	Aantal
KC Bernhard – Steenwijk (Accrete)	Deltion College	Onderwijsassistent	2	2
	Viaa	Pabo	1	2
	Viaa	Pabo	2	3
	Viaa	Pabo	3	1
KC De Vlieger 3 – Zwolle (Catent)	Deltion College	Onderwijsassistent	1	1
	Deltion College	Onderwijsassistent	3	3
	Deltion College	Onderwijsassistent	3	3
	KPZ	Pabo	1	1
	KPZ	Pabo (deeltijd)	1	1
	KPZ	Pabo	2	1
KC Aquamarijn – Zwolle (Florion)	Menso Alting	Ped. Medewerker Kinderopvang	3	3
	Landstede MBO	Onderwijsassistent	3	2
	Viaa	Pabo	1	4
	Viaa	Pabo	2	2
	Viaa	Pabo	3	1
	Viaa	Pabo	4	3
	Windesheim	Ped. Management Kind en Educatie	4	1
KC De Bolster – Raalte (Mijnplein)	Landstede MBO	Ped. Medewerker Kinderopvang	1	1
	Deltion College	Onderwijsassistent	1	1
	Landstede MBO	Onderwijsassistent	2	1
	KPZ	Ped. Educatief Professional	1	1
	KPZ	Pabo	1	1
	Windesheim	Ped. Management Kind en Educatie	2	2
	Windesheim	Ped. Management Kind en Educatie	3	1
	Hanze-h.s./RUG	Academische Pabo	1	1
KC De IJsselhof – Zwolle (OOZ)	Deltion College	Gespecialiseerd Ped. Medewerker	3	1
	KPZ	Ped. Educatief Professional	2	1
	Windesheim	Ped. Management Kind en Educatie	2	1
Montessorischool – Zwolle (OOZ)	Deltion College	Gespecialiseerd Ped. Medewerker	1	1
	Deltion College	Gespecialiseerd Ped. Medewerker	3	1
	Landstede MBO	Gespecialiseerd Ped. Medewerker	3	1
	Landstede MBO	Onderwijsassistent	3	1
	Windesheim	Ped. Management Kind en Educatie	1	1
De Octopus – Zwolle (OOZ)	Deltion College	Onderwijsassistent	1	1
	Landstede MBO	Onderwijsassistent	1	2
	Deltion College	Onderwijsassistent	3	3
	Landstede MBO	Onderwijsassistent	3	2
	KPZ	Pabo	2	1
SBO De Sluis – Zwolle (OOZ)	Landstede MBO	Onderwijsassistent	2	1
	Firda	Onderwijsassistent	2	1
	Landstede MBO	Maatschappelijke Zorg	1	1
	Menso Alting	Maatschappelijke Zorg	2	2
	Landstede MBO	Maatschappelijke Zorg	3	3
	KPZ	Pabo	2	1
	Windesheim	Pabo	3	1
	Windesheim	Social Work	1	1
	Windesheim	Social Work	2	3
	Windesheim	Social Work	4	1

Praktijkorganisatie – locatie (bestuur)	Samenstelling leerteam			
	Organisatie	Opleiding	Jaar	Aantal
Johan Frisoschool – Rijssen (PCPO Rijssen)	Landstede MBO	Ped. Medewerker Kinderopvang	2	1
	Landstede MBO	Gespecialiseerd Ped. Medewerker	3	1
	Landstede MBO	Onderwijsassistent	2	1
	Landstede MBO	Onderwijsassistent	3	2
	KPZ	Pabo	2	1
	Viaa	Pabo	1	1
Het Talent / De Bron – Harderwijk (St. PROO / VCO)	Landstede MBO	Onderwijsassistent	2	1
	Landstede MBO	Onderwijsassistent	3	1
	Landstede MBO	Helpende Zorg & Welzijn, niveau 2	1	3
	Landstede MBO	Sport & Bewegen	1	3
	Viaa	Pabo	1	4
	Viaa	Pabo	2	1
	Viaa	Pabo	3	1
St. Franciscus – Nunspeet (SKO)	Landstede MBO	Onderwijsassistent	2	2
	Landstede MBO	Onderwijsassistent	3	1
	KPZ	Pabo	2	1
De Golfslag – Swifterbant (SKO)	Deltion College	Onderwijsassistent	2	1
	KPZ	Pabo	1	2
	KPZ	Pabo	3	1
	KPZ	Pabo	4	1
De Klimboom – Dronten (SKO)	Deltion College	Onderwijsassistent	2	2
	Landstede MBO	Onderwijsassistent	3	3
	KPZ	Pabo	1	1
	KPZ	Pabo	2	1
	KPZ	Pabo	3	1
	KPZ	Pabo	4	1
De Kring – Lelystad (SKO)	Capabel	Onderwijsassistent	1	1
	Deltion College	Onderwijsassistent	1	1
	ROC Almere	Onderwijsassistent	1	1
	ROC Almere	Onderwijsassistent	2	2
	Landstede MBO	Onderwijsassistent	2	1
	KPZ	Pabo	2	2
	KPZ	Pabo	3	1
	Windesheim	Pabo	1	2
Het Palet / De Steenuil – Deventer (Varietas)	Menso Alting	Ped. Medewerker Kinderopvang	1	1
	Aventus	Onderwijsassistent	3	1
	KPZ	Pabo	1	2
	KPZ	Pabo	2	1
	Saxion	Toegepaste psychologie	4	1
SBO De Brug – Zwolle (Vivente)	Landstede MBO	Onderwijsassistent	3	1
	Deltion College	Gespecialiseerd Ped. Medewerker	2	1
	Deltion College	Gespecialiseerd Ped. Medewerker	3	1
	Viaa	Pabo (deeltijd)	2	1
	Windesheim	Social Work	2	1
	Windesheim	Logopedie	2	1
	Hogesch. Utrecht	Beeldende Therapie	2	1
Gerardus Majella – Vaassen (VOG)	Deltion College	Onderwijsassistent	1	1
	KPZ	Pabo	1	1
	KPZ	Pabo	3	1

Tabel 0.1 Overzicht deelnemende praktijkorganisaties en samenstelling van leerteams.

Leeswijzer

Deze rapportage beschrijft allereerst de bevindingen van de evaluatieve onderzoeken die aan het einde van schooljaar 2023-2024 zijn verricht (hoofdstuk 1 tot en met 7). Hoofdstuk 8 bevat de opbrengsten gedurende het hele, meerjarige project van het Innovatiecluster Kind en Educatie.

In hoofdstuk 1 komen de onderzoeksvragen voor schooljaar 2023-2024 aan bod en wordt uitgelegd hoe het onderzoek uitgevoerd is en welk type respondenten deelnam. Hoofdstuk 2 staat in het teken van (meningen over) de interprofessionele vraagstukken die door de leerteams zijn opgepakt, terwijl in hoofdstuk 3 de begeleiding en samenwerking in de leerteams centraal staan. Hoofdstuk 4 gaat over de opbrengsten van de interprofessionele leerteams volgens zowel studenten als leerteambegeleiders. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de vraag of en hoe het gedachtegoed rond interprofessioneel samenwerken in het netwerk van leerteambegeleiders (veelal hun eigen organisatie) verspreid wordt en hoe studenten het liefst kennismaken met dit concept. Hoofdstuk 6 gaat in op de oordelen van leerteambegeleiders over de professionaliseringsbijeenkomsten die ze konden volgen. In hoofdstuk 7 wordt de quickscan onder afstudeerders uitgewerkt. Hoewel deze scan niet specifiek over de leerteams gaat, geeft die wel inzicht in de mate waarin en wijze waarop laatstejaars tijdens hun opleiding in aanraking zijn gekomen met interprofessioneel samenwerken. Deze quickscan is in de laatste twee meetjaren afgenomen; de resultaten van beide cohorten worden zowel gepresenteerd als in een vergelijkende analyse betrokken.

Omdat de voorliggende rapportage niet alleen de bevindingen over schooljaar 2023-2024 weergeeft, maar ook meteen de eindevaluatie omvat, worden de scores van de vier meetjaren ook nog eens naast elkaar gezet: voor zover mogelijk worden de bevindingen van de evaluatierapporten van 2020-2021, 2021-2022, 2022-2023 en 2023-2024 onderling met elkaar vergeleken. Daardoor en daaruit kunnen lijnen en lering getrokken worden. Het resultaat staat in hoofdstuk 8. In datzelfde hoofdstuk komen naast de conclusies ook een discussie van de onderzoeksresultaten en de *overall*-aanbeveling voor de praktijk van opleidingen en werkveld aan de orde. Uiteraard trekt het Innovatiecluster Kind en Educatie ook lering uit de in deze rapportage gepresenteerde bevindingen.

Zie voor meer informatie over de achtergrond, opzet, doelen en medewerkers van dit project de website van het Innovatiecluster Kind en Educatie: www.kindeneducatie.nl.

Hoofdstuk 1

Onderzoeksvragen en -methode

Aan dit meerjarige evaluatieve monitoringsonderzoek lag een aantal onderzoeksvragen ten grondslag. Deze staan vermeld in § 1.1 en worden in deze rapportage voor schooljaar 2023-2024 beantwoord. En omdat het ook de eindevaluatie is, worden ze ook op een wat hoger abstractieniveau besproken: over de vier meetjaren heen.

Verder wordt in dit hoofdstuk inzicht gegeven in de methoden die in dit onderzoek zijn gebruikt (§ 1.2). Daarnaast bevat dit hoofdstuk (§ 1.3) ook achtergrondinformatie over de leerteams die aan dit onderzoek hebben meegewerkt. Er wordt weergegeven op welke locaties de leerteams actief waren en van welke opleidingen de studenten afkomstig waren die de enquête hebben ingevuld.

1.1 Onderzoeksvragen

De volgende onderzoeksvragen staan centraal in deze rapportage:

1. Welke vraagstukken worden door interprofessionele leerteams opgepakt?
2. Welke mening hebben studenten en leerteambegeleiders over de opgepakte vraagstukken?
3. Wat vinden studenten en leerteambegeleiders van de begeleiding van de leerteams en de onderlinge samenwerking?
4. Wat zijn volgens studenten en leerteambegeleiders opbrengsten van het werken in interprofessionele leerteams?
5. Op welke manier dragen leerteambegeleiders het gedachtegoed van interprofessioneel samenwerken uit in hun organisatie? En hoe komen studenten het liefst in aanraking met interprofessioneel samenwerken?
6. Hoe beoordelen leerteambegeleiders de georganiseerde professionaliseringsbijeenkomsten?

Er is in juni 2024 voor het tweede jaar op rij een inventariserend onderzoek onder alle afstudeerders van de deelnemende opleidingen verricht. Hieraan lag de volgende onderzoeksvraag ten grondslag:

7. In welke mate zijn afstudeerders van deelnemende opleidingen volgens eigen zeggen tijdens hun studie geconfronteerd met interprofessioneel samenwerken? En zijn hierbij statistische verschillen aantoonbaar tussen mbo- en hbo-studenten dan wel tussen het meest recente en het voorgaande afstudeercohort?

De laatste onderzoeksvraag evalueert het hele project van het Innovatiecluster Kind en Educatie, wat betreft de onderzoeksmatige bezigheden. Onderzoeksvraag 8 richt zich hierop:

8. Wat is het beloop geweest van vijf projectjaren, als gekeken wordt naar deelnamecijfers en opbrengsten?

1.2 Meetinstrumenten

Deze rapportage is voor wat betreft de resultaten over schooljaar 2023-2024 gebaseerd op informatie uit drie (online) vragenlijsten en twee groepsgesprekken.

Eerste vragenlijst

De eerste vragenlijst is uitgezet onder studenten die in 2023-2024 hebben deelgenomen aan de leerteams. Deze vragenlijst bevatte 27 inhoudelijke vragen, waarvan er vijf open waren. Ten opzichte

van de vorige versie van de vragenlijst werden er twee items toegevoegd. Op deze twee items is uiteraard geen vergelijking mogelijk met eerdere meetjaren.

Leerteambegeleiders is gevraagd de vragenlijst door te zetten naar de studenten uit hun leerteam. Het wel of niet invullen van de enquête is dus deels afhankelijk geweest van de inzet van de leerteambegeleiders. Er is daardoor een mogelijkheid dat uit het ene leerteam (bijna) alle studenten de vragenlijst hebben ingevuld en van het andere leerteam geen enkele student. Respondenten maakten kans op een van de tien cadeaubonnen die als bedankje onder hen verloot werden.

Er zijn 27 ingevulde vragenlijsten teruggekomen, waarvan 24 compleet ingevuld waren. Maximaal 141 studenten hadden een vragenlijst kunnen ontvangen en invullen.

Tweede vragenlijst

De tweede vragenlijst is uitgezet onder leerteambegeleiders die in het schooljaar 2023-2024 een leerteam hebben begeleid. Deze vragenlijst was met 34 items – waaronder zes open vragen – iets uitgebreider dan de studentenversie. De vragenlijst voor leerteambegeleiders is ten opzichte van de versie van het voorgaande meetjaar niet gereviseerd. Ook deze vragenlijst is naar de leerteambegeleiders gemaïld, nu met het verzoek deze zelf in te vullen.

Er zijn 22 (van de ongeveer 34 verstuurde) enquêtes teruggekomen, veertien daarvan waren volledig ingevuld. Gelet op dit aantal worden de resultaten van deze groep niet in percentages weergegeven.

Dit laatste meetjaar is het weer gelukt om focusgroeps gesprekken met zowel studenten als leerteambegeleiders te houden naar aanleiding van de kwantitatieve onderzoeksresultaten. Een interviewleidraad lag aan de basis van deze gesprekken. Respondenten konden aan het einde van hun vragenlijst hun bereidwilligheid aangeven om dóór te praten over hun leerteam. Uiteindelijk zijn er twee gesprekken online gevoerd met in totaal vier studenten en twee leerteambegeleiders. De studenten werden beloond met een cadeaubon.

Derde vragenlijst

De derde vragenlijst is dit schooljaar voor de tweede keer uitgezet onder alle afstudeerders van de aan het Innovatiecluster deelnemende Zwolse mbo- en hbo-opleidingen, met als doel te inventariseren in hoeverre deze studenten tijdens hun studie naar eigen zeggen in aanraking gekomen zijn met interprofessioneel samenwerken.

De sleutelfiguren (afstudeercoördinatoren) binnen de zes scholen werd gevraagd de vragenlijst naar de doelgroep te mailen. Het is niet gemakkelijk na te gaan hoeveel afstudeerders deze vragenlijst ontvangen zouden moeten hebben. Wel namen van hen maar liefst 189 de moeite om de korte vragenlijst in te vullen en bijna allemaal deden ze dat compleet. Ook deze studenten werd de kans op cadeaubonnen in het vooruitzicht gesteld.

1.3 Achtergrond respondenten (studenten en leerteambegeleiders)

Studenten

Dit vijfde schooljaar deden in grote lijnen dezelfde praktijkorganisaties en mbo- en hbo-opleidingen mee als in de vorige schooljaren. Tabel 0.1 gaf een opsomming voor het schooljaar 2023-2024.

Gingen de tabellen in de Introductie over de *deelname aan leerteams* binnen het project, de tabellen

in dit hoofdstuk betreffen de *deelname aan het onderzoek*. De verhouding tussen de opleidingsinstellingen van studentrespondenten wordt duidelijk in tabel 1.1.

Hieruit blijkt dat in de responsgroep studenten van Hogeschool Windesheim, Mbo Menso Alting Zwolle en Landstede MBO ondervertegenwoordigd zijn; het aandeel van Deltion College, Hogeschool Viaa en Hogeschool KPZ is relatief groter.

Opleidingsinstelling	Aantal studentrespondenten
Deltion College	7 (26%)
Landstede MBO	2 (7%)
Mbo Menso Alting Zwolle	2 (7%)
Hogeschool KPZ	6 (22%)
Hogeschool Viaa	7 (26%)
Hogeschool Windesheim	1 (4%)
Anders	2 (7%)
27 (100%)	

Tabel 1.1 Opleidingsinstellingen van responderende leerteamstudenten (n=27).

Tabel 1.2 laat zien aan welke opleiding de studentrespondenten verbonden zijn. Pabo-studenten en onderwijsassistenten zijn relatief behoorlijk oververtegenwoordigd in de respondentengroep. De te presenteren onderzoeksresultaten hebben dit jaar geen betrekking op mbo-studenten Sociaal Werk, de AD-DEP en hbo-studenten Social Work.

Niveau	Opleiding	Aantal studentrespondenten
Mbo 3	Pedagogisch Medewerker Kinderopvang	2
Mbo 4	Onderwijsassistent	8
Mbo 4	Gespecialiseerd Pedagogisch Medewerker	1
Mbo 4	Sociaal Werker	0
Hbo 5	Didactisch Educatief Professional	0
Hbo 5	Pedagogisch Educatief Professional	1
Hbo 5	Pedagogisch Management Kind en Educatie	1
Hbo 6	Pabo	12
Hbo 6	Social Work	0
	Anders	2
Totaal		27

Tabel 1.2 Opleidingen van responderende leerteamstudenten (n=27).

Uit een vergelijking van bovenstaande twee tabellen met tabel 0.1 blijkt dat de respondentengroep studenten een redelijke afspiegeling is van het geheel aan opleidingsinstellingen en opleidingen dat bij het Innovatiecluster Kind en Educatie betrokken is (zie ook bijlage 1).

Niet alle praktijkorganisaties namen deel aan de evaluatie die over schooljaar 2023-2024 in dit rapport beschreven wordt. Studenten die aan dit onderzoek deelnamen, liepen stage bij een van de praktijkorganisaties die in tabel 1.3 worden vermeld.

Praktijkorganisaties
> OBS De Octopus in Zwolle
> St. Franciscusschool in Nunspeet
> KBS De Vlieger 3 in Zwolle
> De Steenuil in Deventer
> Kindcentrum Het Palet in Deventer
> De Klimboom in Dronten
> Kindcentrum De IJsselhof in Zwolle
> De Bron / Het Talent in Harderwijk

Tabel 1.3 Praktijkorganisaties waar responderende studenten stage liepen.

Bijna twee derde (63%) van de responderende studenten zitten in hun eerste of tweede schooljaar; nog eens een derde (33%) is derdejaars. De studenten namen vooral (73%) deel aan het leerteam omdat ze toevalligerwijs op een stageplek belandden die een interprofessioneel leerteam had. Enkele studenten waren gevraagd door hun opleiding of praktijkorganisatie (elk 12% van de responderende studenten) en één student had zelf gericht gezocht naar een stageplek met zo'n leerteam.

Leerteambegeleiders

Wat betreft de leerteambegeleiders die aan deze onderzoeksronde deelnamen, zijn er wat meer afkomstig vanuit een praktijkorganisatie (n=15) dan vanuit een opleidingsinstelling (n=7). Van elke praktijkorganisatie deed één leerteambegeleider mee; alleen van Gerardus Majella in Vaassen waren er twee leerteambegeleiders die deelnamen aan dit onderzoek. Op Hogeschool Viaa en Hogeschool Windesheim (met beide geen respondenten) na, deden van de andere opleidingsinstellingen telkens één of twee leerteambegeleiders mee aan dit onderzoek.

Quickscan onder afstudeerders

De quickscan is ingevuld dit schooljaar door 189 afstudeerders. In tabel 1.4 en 1.5 staat de herkomst van hen vermeld qua opleidingsinstelling respectievelijk gevolgde opleiding. Hieruit blijkt dat ruim de helft van de respondenten hbo'ers zijn en dat Social Work, onderwijsassistenten en pabo-studenten oververtegenwoordigd zijn. Van Mbo Menso Alting Zwolle en Hogeschool KPZ zijn er weinig respondenten.

Opleidingsinstelling	Aantal responderende afstudeerders
Deltion College	34 (18%)
Landstede MBO	50 (27%)
Mbo Menso Alting Zwolle	1 (1%)
Hogeschool KPZ	18 (10%)
Hogeschool Viaa	44 (23%)
Hogeschool Windesheim	41 (22%)
Anders	1 (1%)
	189 (100%)

Tabel 1.4 Opleidingsinstellingen van responderende afstudeerders (n=189).

Opleiding	Aantal responderende afstudeerders
Pedagogisch Medewerker Kinderopvang	6 (3%)
Onderwijsassistent	34 (18%)
Gespecialiseerd Pedagogisch Medewerker	22 (12%)
Sociaal Werker (mbo)	21 (11%)
Pedagogisch Educatief Professional	5 (3%)
Pedagogisch Management Kind en Educatie	23 (12%)
Pabo	31 (17%)
Social Work	37 (20%)
Anders	7 (4%)
Totaal	186 (100%)

Tabel 1.5 Opleidingen van responderende afstudeerders (n=186).

Hoofdstuk 2

Meningen over interprofessionele vraagstukken van leerteams

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de vraagstukken waaraan de studenten in de leerteams hebben gewerkt. In § 2.1 gaat het over wat die vraagstukken zijn en hoe ze ontstaan zijn. In § 2.2 komt de tevredenheid met de vraagstukken aan de orde en in hoeverre die geschikt zijn om interprofessioneel op te pakken. Hierbij wordt gerapporteerd vanuit het perspectief van zowel studenten als leerteambegeleiders.

2.1 Aard van vraagstukken

Studenten noemen een keur aan soorten vraagstukken en opdrachten waaraan ze gewerkt hebben. Sommige daarvan zijn heel concreet, zoals het organiseren van een sport- of speldag of het werken in de schoolmoestuin. Andere zijn meer vakinhoudelijk en dan betreft dit het handschriftonderwijs, rijke rekenvragen of de kindertalentfluisteraar. Opvallend is dat het meest frequent wordt genoemd het verder vormgeven van de samenwerking tussen twee scholen, die fysiek samen het schoolgebouw delen, maar waartussen toch weinig verbinding bestaat. Een enkele keer wordt nog een ander specifiek (jaar)thema genoemd als onderwerp voor het interprofessionele leerteam.

De vraag naar de aard van de opgepakte vraagstukken is ook aan *leerteambegeleiders* voorgelegd. Omdat de responderende studenten niet per se bij deze leerteambegeleiders in het leerteam zitten, kunnen de antwoorden wat uiteenlopen. Aanvullend op de studenten geven leerteambegeleiders aan dat de activiteit van het leerteam bijvoorbeeld de doorgaande lijn tussen peuters en kleuters was.

Drie op de vijf (58%) *studenten* geven aan dat het leerteam het vraagstuk of de opdracht samen met de praktijkorganisatie bedacht heeft. Hieronder is één leerteam waarbij de praktijkorganisatie de studenten drie opties bood, waaruit zij zelf een keuze maakten. In andere gevallen hebben de studenten het helemaal zelf bedacht of had de praktijkorganisatie het vraagstuk al vóór hun komst klaarliggen (elk zo'n 19%).

Van de *leerteambegeleiders* geven elf van de veertien aan dat het vraagstuk een wens van de praktijkorganisatie was. Op de vraag of het vraagstuk een wens van de studenten was, reageren de leerteambegeleiders erg wisselend (van 'helemaal niet' (1x) tot 'neutraal' (7x) tot 'ja (heel erg)' (6x)), dus door de bank genomen gematigd positief. Acht van de veertien leerteambegeleiders zijn van mening dat het betreffende vraagstuk van belang is voor de ouder(s) van het kind.

2.2 Tevredenheid over vraagstukken

Ruim de helft (54%) van de *studenten* is van mening dat voor henzelf het vraagstuk 'nuttig' tot 'zeer nuttig' was. Een derde (31%) staat hier 'neutraal' in. De overgrote meerderheid (73-77%) van de studenten vindt het vraagstuk '(zeer) nuttig' voor het kind of voor de praktijkorganisatie. Meer spreiding is er onder hen als het om het nut van het betreffende vraagstuk gaat voor de ouder(s) van het kind: een derde (31%) vindt van wel, maar precies de helft (50%) van de andere respondenten ziet het nut van de opdracht voor ouders (helemaal) niet in.

Het gros (twaalf van de veertien) van de *leerteambegeleiders* vindt het vraagstuk zowel enthousiasmerend als betekenisvol voor studenten. Nog eens twaalf van hen zijn van oordeel dat het vraagstuk aansloot bij de verschillende niveaus van studenten en de meesten dat het karakter van het vraagstuk interprofessioneel was (tien leerteambegeleiders).

Groepsgesprek met leerteambegeleiders

In het groepsgesprek met leerteambegeleiders werd stilgestaan bij de mate waarin de vraagstukken van de leerteams interprofessioneel te benaderen zijn. De inhoud, frequentie en organisatie van de leerteams verschillen en om leerteams echt interprofessioneel qua samenstelling te laten zijn, werd er gestuurd op een diverse samenstelling.

Zo werd geprobeerd studenten van andere opleidingen, zoals logopedie en geneeskunde, erbij te betrekken door in de wijk van de school te werven. Dit bleek echter niet makkelijk, omdat sommige opleidingen nog onbekend waren met het concept van interprofessionele leerteams. Soms sloten er incidenteel collega's aan, wat zorgde voor inhoudelijk verdieping en een ander perspectief: *“Er was een teamleider die nieuwsgierig was; die deed echt mee als deelnemer. Dat stimuleerde wel.”*

Ook inhoudelijk bleek het een uitdaging te zijn om het ontwikkelvraagstuk interprofessioneel te maken, vertelde een van de leerteambegeleiders: *“We hebben de incidentmethode gedaan, maar echt interprofessioneel te werk gaan, is best heel moeilijk. Je blijft veel hangen in het schoolse met onderwijsassistenten en studenten van de pabo.”*

Een aantal interventies leek wel te werken om leerteams en hun opdrachten wat meer interprofessioneel te maken, bijvoorbeeld door het streven naar deelname van studenten met verschillende opleidingsachtergronden. Ook hielp het om studenten de wijk in te sturen met observatievragen: *“Dan zijn ze gedwongen om verder te kijken dan het schoolgebouw.”*

Daarnaast bleek het actief bevragen van studenten door leerteambegeleiders een effectieve aanpak: *“Studenten vragen niet dóór bij elkaar, dus dan ga ik zelf even doorvragen om verdieping aan te brengen.”* Bij elkaar op de werkplek kijken, werd ook genoemd als mooie opstap om van perspectief te wisselen.

Volgens de leerteambegeleiders zou de inhoud van ontwikkelvraagstukken realistisch moeten zijn voor het beroep waarin studenten terechtkomen. Ingebrachte casuïstiek rondom kinderen werd genoemd als meest geschikt voor een interprofessionele kijk. Hoewel dit betekenisvol is, werd ook opgemerkt dat studenten in hun rol vaak nog niet echt 'grote' vraagstukken kunnen aanpakken: *“Veel gebeurt bij mensen achter de voordeur, wij komen daar al lastig achter, laat staan studenten in de setting van een leerteam, die vraagstukken zijn te zwaar.”*

Hoofdstuk 3

Begeleiding van en samenwerking in leerteams

Een interprofessioneel leerteam wordt begeleid door twee leerteambegeleiders: één vanuit de rol als opleider verbonden aan een mbo- of hbo-opleiding, de ander vanuit de rol bij de praktijkinstelling waar het leerteam opereert. In dit hoofdstuk wordt eerst de begeleiding beoordeeld vanuit het perspectief van studenten (§ 3.1) om daarna in § 3.2 in te gaan op de onderlinge samenwerking van studenten in hun leerteam. Paragraaf 3.3 staat in het teken van hoe leerteambegeleiders het begeleiden van een leerteam hebben ervaren. Hoe leerteambegeleiders andere aspecten van hun leerteam beoordelen, is het onderwerp van § 3.4.

3.1 Begeleiding van leerteams volgens studenten

Van de studenten heeft een derde (33%) één keer per maand contact met hun leerteambegeleider, anderen hebben twee of vier keer per maand contact (respectievelijk 29% en 21%). Deze contactmomenten waren in vier op de vijf gevallen (83%) vaste overlegmomenten. In andere gevallen (elk 4%) nemen leerteambegeleiders dan wel studenten het initiatief daartoe.

Studenten blijken 'tevreden' (50%) tot 'erg tevreden' (38%) over de begeleiding van hun leerteambegeleider. De rest (12%) geeft aan 'neutraal' te zijn wat betreft de begeleiding.

Volgens de studenten is de ideale leerteambegeleider iemand die een terughoudende rol aanneemt binnen het leerteam. Studenten waarderen het als de leerteambegeleider hen hun eigen weg laat bepalen en hooguit hier en daar vanuit ervaring of kennis van de opdracht licht bijstuurt. Sommige studenten vinden het fijn als een leerteambegeleider het groepsproces enigszins bewaakt en beschikbaar is als vraagbaak.

3.2 Samenwerking in leerteams volgens studenten

Een ander aspect van de leerteams betreft de interprofessionele samenwerking tussen studenten van verschillende opleidingen rondom het praktijkvraagstuk. Die samenwerking wordt door de studenten zeer positief beoordeeld: driekwart (75%) van deze respondentengroep ziet die als 'goed' of zelfs 'uitstekend'. Geen van de responderende studenten is van mening dat die samenwerking 'slecht' is.

Als het gaat om wat er goed ging in de samenwerking, dan noemen studenten vooral een heldere taakverdeling en het nakomen van afspraken en daarnaast goede communicatie (overleg) en een prettige (werk)sfeer als succesfactoren.

Uiteraard is ook gevraagd naar wat volgens hen verbetering behoeft in de samenwerking. Dat wat hiervoor als succesfactor beschreven werd, kan in andere leerteams juist een verbeterpunt zijn, bijvoorbeeld het zich houden aan afspraken. Aanvullend werd genoemd dat de samenwerking bemoeilijkt werd door een gebrek aan continuïteit: men liep op verschillende dagen stage, kwam op vergaderingen niet opdagen of stopte helemaal met het leerteam. Verder worden er opmerkingen gemaakt over een wisselende motivatie onder de groepsleden en ook dat er soms niet echt samen-gewerkt wordt, maar meer dat ieder z'n eigen deeltaakje uitvoert.

Wanneer aan studenten wordt gevraagd wat ze geleerd hebben van de samenwerking met studenten van andere opleidingen, dan antwoorden velen van hen dat het nuttig is andere perspectieven (op bijvoorbeeld onderwijs of hulpverlening) te leren kennen, dat ieder zijn waardevolle aandeel in het geheel heeft en de samenwerking synergetisch en inspirerend is: $1+1=3$. Sowieso biedt het leerteam een mogelijkheid om samenwerkingsvaardigheden te oefenen.

Groepsgesprek met studenten

In het groepsgesprek met studenten kwam naar voren dat als leden van het leerteam geen stage lopen op de dagen waarop het leerteam samenkomt, zij ingezet worden om opdrachten en taken te doen en daarmee dus aangestuurd worden door het leerteam: *“We gaven van tevoren aan dat ze er niet waren en dan gaven wij ze gewoon een taak, die ze konden doen tot we elkaar weer zagen. Ze waren niet fysiek aanwezig, maar ze deden wel mee.”*

Ook werd een opmerking gemaakt over de interprofessionele samenstelling van het leerteam. Zo is er door een bepaald leerteam als opdracht een sportdag georganiseerd, waarbij *“het erg (hielp) dat er ook iemand van een mbo-sportopleiding in het leerteam zat.”* In het verlengde hiervan gaven studenten aan dat het mooi is dat mensen anders over dingen denken en dat drie aparte ideeën vaak samengevoegd werden tot een idee *“in het midden”*. Ook vertelde een student dat er als er informatie miste, een expert van buitenaf bevroegd werd en dat die ideeën mee genomen werden, *“maar we deden nooit helemaal wat diegene zei.”*

Om de samenwerking te faciliteren, koos een leerteam ervoor elke bijeenkomst te beginnen met een soort interview: ‘Hoe zit je erbij?’. Studenten leerden elkaar daardoor wat beter kennen en dat was prettig, *“omdat je (dan) wat gemakkelijker kan praten en je mening kan geven en zo”*, zo werd tijdens het groepsgesprek verteld. En ook: *“Je weet dan van elkaar de sterke en zwakke punten en wie welke taken kan oppakken.”*

Toch verliep de samenwerking niet altijd productief. Een student concludeerde dat het leren van de één soms belemmerend werkt voor de ander: *“Bij ons nam ook iemand de leiding, maar die deed dat zó, dat wij niks meer konden doen, het moest zoals zij het wilde.”* Binnen een (interprofessionele) samenwerking is het dan ook van belang hoe daarmee omgegaan wordt: *“Dat hebben we met hulp van onze begeleiders uitgesproken en we moesten ook allemaal een traantje laten.”* Het droeg vervolgens bij aan de verdere samenwerking: *“Daarna konden we dingen beter uitspreken.”* Duidelijke communicatie is belangrijk om frictie te voorkomen: *“We wisten van elkaar wat we moesten doen.”*

3.3 Begeleiding van leerteams volgens leerteambegeleiders

Als leerteambegeleiders gevraagd wordt wat zij van de complexiteit van het begeleiden van een leerteam vinden, dan ontstaat een gedifferentieerd scorebeeld. De helft (zeven van de veertien leerteambegeleiders) is van mening dat deze begeleiding niet complex is, terwijl drie van deze respondentengroep dat wel vinden. Nog eens vier scoren ‘neutraal’ en niemand vindt de leerteambegeleiding ‘absoluut eenvoudig’ noch ‘erg complex’.

Min of meer los van die complexiteit gaat de begeleiding hun wel (erg) goed af, vinden tien leerteambegeleiders. Als gevraagd wordt wat dan zo goed ging, dan laat het antwoord zich kort samenvatten met ‘procesbegeleiding’. Leerteambegeleiders houden het (groeps)proces in de gaten, bieden structuur en duidelijkheid en nemen een coachende rol aan. Daarnaast geven sommigen expliciet aan een goede verstandhouding met de studenten te hebben. Verder zijn er leerteambegeleiders

die tevreden zijn over hoe ze studenten zelf aan het denken kregen en wordt er meegedacht over praktische zaken. Aan de andere kant geven ze aan dat ze het nog lastig vinden om te gaan met ongemotiveerde studenten (hoe die te activeren?), de planning van bijeenkomsten als stagedagen verschillend zijn en de verhouding tot de collega-leerteambegeleider. En wat te doen als het leerteam qua samenstelling niet echt interprofessioneel is? Persoonlijke leerdoelen of het inbrengen van theorie en/of onderzoek hadden sommigen naar eigen zeggen bij nader inzien wel meer aandacht kunnen geven.

Men vindt doorgaans (n=10) dat het begeleiden van een interprofessioneel leerteam het eigen werk interessant maakt. Dezelfde tien respondenten zijn ook van mening dat deze taak een verrijking in het kader van hun professionele ontwikkeling inhoudt. Slechts één persoon ziet dat veel negatiever.

De ideale begeleiding vindt in de ogen van de leerteambegeleiders plaats als men kan meebewegen al naar gelang de fase waarin het leerteam zich bevindt: in het begin wat meer sturend en betrokken om later een iets meer terughoudende opstelling aan te houden. Een betrokken organisatie en goed contact met de collega-leerteambegeleider zijn ook zaken die volgens hen bijdragen aan kwalitatief goede leerteambegeleiding. Het door veel studenten verlangde eigenaarschap wordt ook door leer-teambegeleiders onderkend. Zorgen worden geuit over het interprofessionele karakter van het leer-team. Een van de leerteambegeleiders vestigt de aandacht op mensgericht met elkaar bezig zijn in plaats van alleen maar taakgericht.

Groepsgesprek met leerteambegeleiders

In het groepsgesprek met leerteambegeleiders is gevraagd wat (de begeleiding van) het leerteam hunzelf heeft opgeleverd. Zij vertelden dat ze geleerd hebben van mensen in de praktijk hoe je studenten samen kunt laten werken en hoe je ze samen aan een ontwikkelvraagstuk kunt laten werken. Ook noemde een leerteambegeleider dat het werken met studenten in hun praktijk haar een mooi inzicht gaf in waarmee studenten bezig zijn: *“Je krijgt beter mee wat er leeft onder studenten; wat leeft er met betrekking tot het interprofessionele en waar lopen studenten tegenaan, bijvoorbeeld in het samenwerken?”*

Tijdens datzelfde groepsgesprek werd hun insteek besproken. Het bleek soms zoeken naar de mate van sturing die men gaf, het eigenaarschap voor studenten. Het is fijn wanneer een van de studenten een duidelijke leidersrol neemt. *“(Je bent) zoekend naar hoeveel sturing je ze geeft. Dit jaar heeft het leerteam bijvoorbeeld nog niet zoveel inhoud, we merkten dat er niet echt iemand opstond als leider, dan komt het minder van de grond.”* Het leek daarbij niet echt uit te maken op welke opleiding of in welk jaar studenten zaten om die rol te pakken; het ging er meer om dat studenten aansluiten bij hun persoonlijke talenten. De mbo-studenten leken wat meer de ‘regelzaken’ op zich te nemen: *“Dan is er een mbo-student die even een appgroep regelt en wat taken verdeelt.”* Een leerteambegeleider gaf aan dat het ook erg ligt aan de verwachting van studenten zelf: *“Als ze erbij gaan zitten omdat het moet, dan is het trekken aan een dood paard.”*

De leerteambegeleiders gaven ook aan dat studenten de leerteambegeleiders vanuit de praktijkorganisaties eerder zagen als rolmodel dan de leerteambegeleiders vanuit de opleidingsinstelling: *“Ik zie mezelf als hun toekomstige collega en verwacht van de studenten ook een min of meer professionele houding. Dat probeer ik voor te leven, vooral door een gelijkwaardige dialoog aan te gaan.”*

3.4 Meningen van leerteambegeleiders over leerteams

Bijna alle leerteambegeleiders (twaalf van de veertien) zijn 'tevreden' of 'zeer tevreden' over het functioneren van hun leerteam. Alle leerteambegeleiders zijn van mening dat de samenwerking tussen studenten van verschillende opleidingen in het leerteam op z'n minst 'voldoende' gestalte kreeg; de helft vinkt zelfs de optie 'goed' of 'uitstekend' aan.

Hoewel driekwart van de leerteambegeleiders (tien van de veertien) 'tevreden' is over de samenstelling van het interprofessionele leerteam, scoren de vier anderen hier de neutrale optie. Een vergelijkbaar scorebeeld ontstaat als gekeken wordt naar de tevredenheid over de door de studenten doorgemaakte ontwikkeling: in totaal negen leerteambegeleiders zijn (uitgesproken) 'positief' en de overige vijf 'neutraal'. De verhouding '(zeer) tevreden' versus 'neutraal' aangaande de verbinding met de praktijkorganisatie is acht om zes leerteambegeleiders. Hoewel het aantal 'neutralen' bij deze drie stellingen steeds met één respondent toeneemt ten koste van de ronduit positief gestemden, blijft het aandeel (zeer) negatief gestemden steeds nul.

Het onderlinge contact tussen de twee leerteambegeleiders wordt over het algemeen (n=11) als '(zeer) bevredigend' beoordeeld; toch zijn twee respondenten 'zeer ontevreden' over dit aspect.

Groepsgesprek met leerteambegeleiders

In het groepsgesprek met leerteambegeleiders werd gezegd dat de setting van het leerteam een waardevolle manier is, zolang het maar niet te veel voorgekauwd en vastgelegd wordt: *"Het is belangrijk dat je je eigen sausje eroverheen doet, goed kijken naar je leerteam wat zij interessant vinden."* Er werd ook gesuggereerd om de opzet uit te breiden door bijvoorbeeld personeel te laten participeren, zodat het niet alleen met studenten blijft: *"Ik merk dat het niet zo leeft onder collega's, maar als het breder getrokken wordt, dan wordt dat anders."*

Hoofdstuk 4

Opbrengsten van interprofessionele leerteams

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar wat het samenwerken in een interprofessioneel leerteam heeft opgeleverd volgens studenten (§ 4.1) en hoe tevreden de leerteambegeleiders zijn over aangeboden materialen die hun taak ondersteunen (§ 4.2).

4.1 Opbrengsten deelname aan leerteam volgens studenten

Deelname aan een interprofessioneel leerteam brengt volgens studenten positieve resultaten met zich mee. Zo krijgen vier op de vijf (79%) studenten meer zicht op wat studenten van andere opleidingen doen en hebben drie op de vijf (58%) studenten meer zicht gekregen op de eigen expertise. Hun participatie stelt ze in staat beter te leren samenwerken (58%). Voor 29% van de studenten draagt hun deelname in het leerteam niet echt bij aan het beter leren samenwerken ('neutraal').

Verder weet bijna de helft (46%) van de studenten nu beter waarvoor zij professionals met andere opleidingen zouden kunnen inzetten; een aanzienlijk deel (38%) scoort 'neutraal' op deze stelling. Over het beter kunnen aansluiten bij de behoeften van het kind door deel te nemen in een interprofessioneel leerteam, zijn de meningen verdeeld: een ruime helft (54%) vindt dat dat '(heel) goed' gelukt is, maar toch is ook een groot aandeel studenten (38%) het met deze stelling eens noch oneens ('neutraal').

Ook op de stelling of ze door de deelname aan het interprofessionele leerteam zicht hebben gekregen op mogelijkheden in hun eigen carrière, lopen de scores uiteen: 63% vindt '(helemaal) van wel', terwijl een kwart van de studenten (25%) hierop de neutrale tussencategorie scoort. Voor een paar (13%) heeft het meedoen aan het leerteam de eigen loopbaanperspectieven niet geconcretiseerd.

Meer in algemene zin zijn nog drie items voorgelegd over interprofessioneel samenwerken in een leerteam. De eerste vraag betreft in welke mate de praktijkorganisatie het leerteam als een belangrijk onderdeel beschouwde volgens de studenten. Volgens precies de helft (50%) van de studenten was daarvan (erg) sprake; 13% was het hiermee oneens, terwijl één op de drie (38%) hierbij de optie 'neutraal' scoorde.

Exact de helft (50%) van de responderende studenten vindt interprofessioneel samenwerken 'zeer tot buitengewoon nuttig'; een bijna even groot deel (46%) is van mening dat deze manier van werken 'enigszins nuttig' is. Eén student vindt het 'niet nuttig'. Gevraagd om toelichting, antwoorden studenten dat het geconfronteerd worden met uiteenlopende expertises profijtelijk is. Daarnaast lijken uitgewerkte oplossingen beter te passen in de praktijk, omdat ze nauwer aansluiten bij de complexiteit van een casus.

Al met al zou bijna twee derde (63%) van de studenten het deelnemen aan een interprofessioneel leerteam aanraden aan andere studenten. Een krappe derde (29%) weet dat echter zo net nog niet ('neutraal') en twee studenten zouden deelname aan een leerteam andere studenten zelfs afraden. Hun toelichting op deze vraag leert dat het bijvoorbeeld afhangt van hoe het leerteam verliep, of men leerteamparticipatie zou aanbevelen. Drie studenten waken ervoor dat deelname aan een leerteam niet ten koste gaat van de tijd voor hun eigen leerproces (examens), maar een ander ziet het leerteam

als een rijke leerervaring voor de toekomst of als mogelijkheid meer kennis te nemen van de context waarin een leerling opgroeit. Meerderen roemen het multiperspectivische karakter van een leerteam. Ten slotte is het trainen van persoonlijke vaardigheden ook een reden tot aanbeveling aan medestudenten.

De gunstige scores op het voorgaande item worden bevestigd als aan het einde van de vragenlijst gevraagd wordt of de respondent, alles overziend, deelname aan een leerteam de tijd en moeite waard gevonden heeft. Hoewel een derde (33%) vindt van niet, omdat het leerteam aanvoelde als extra studiebelasting, is twee derde (67%) van de studenten van mening dat het weliswaar extra tijd en moeite kostte, maar dat men die er wel voor overhad, gelet op het leereffect dat het leerteam met zich meebracht.

Groepsgesprek met studenten

Uit het groepsgesprek met studenten komt aanvullend nog het volgende naar voren. Studenten vertelden dat ze veel dingen geleerd en geoefend hebben. Ze noemden bijvoorbeeld het oefenen van organisatorische vaardigheden: *“Dat moet je later ook wel doen, de Koningsspelen of een sportdag organiseren, het is fijn om dat te oefenen.”*

Ook samenwerken werd genoemd, onder andere dat je leert om je eigen tempo en norm aan te passen: *“Ik ben zelf best wel perfectionistisch en je leert wel dat je soms op iemand moet wachten.”* En dat je dingen kan oefenen die misschien niet zo bij je passen: *“Ik ben hogerejaars en voelde me verantwoordelijk om een beetje de leiding te nemen, terwijl dat niet echt bij me past.”*

Op de vraag of ze ook persoonlijke groei hadden doorgemaakt, beaamden alle vier studenten dat: *“Ik ben meer als persoon gegroeid dan als professional”* en *“Ik ben niet degene die het voortouw neemt, maar omdat ik ouderejaars was, voelde ik me verantwoordelijk en heb ik m'n leiderschapskwaliteiten kunnen oefenen.”*

Sommige studenten vonden het jammer dat de leerteamtijd ten koste ging van de stagetijd: *“Het tijdstip was op donderdag onder schooltijd en ik wilde juist graag veel lesgeven; dat is in pabo-3 erg belangrijk.”* Een andere student ervoer dit juist minder: *“Ik heb het gebruikt voor mijn eindexamendossier, het sloot juist erg goed aan.”* De aansluiting op schoolopdrachten werd genoemd als een gemis: *“De leerwerktaken sloten niet echt aan; als dat wel zo is, dan werkt dat wel stimulerend om mee te doen aan een leerteam.”*

4.2 Tevredenheid van leerteambegeleiders over aangeboden materialen

Groepsgesprek met leerteambegeleiders

Uit het groepsgesprek met leerteambegeleiders bleek dat zij enkele materialen als nuttig ervaren voor hun begeleidingstaken. Zo werd de door het Innovatiecluster Kind en Educatie ontwikkelde Reflectietool en de Handreiking voor leerteambegeleiders genoemd. Leerteambegeleiders kozen daarbij zelf welke hulpmiddelen het beste aansloten bij hun leerteams.

Ook werd gebruik gemaakt van methoden zoals de incidentmethode, waarbij studenten afwisselend verschillende rollen vervullen, zoals notulist, gespreksleider en tijdbewaker.

Daarnaast werden de 'Belbinrollen' genoemd als hulpmiddel om samenwerking te stimuleren.

Hoofdstuk 5

Verspreiding gedachtegoed interprofessioneel samenwerken

Dit hoofdstuk gaat in op hoe interprofessioneel samenwerken op de kaart gezet is volgens zowel studenten als leerteambegeleiders. Allereerst wordt uit de doeken gedaan op welke manieren studenten het liefst in aanraking zouden komen met interprofessioneel (leren) samenwerken (§ 5.1), waarna in § 5.2 aan de orde komt welke acties leerteambegeleiders ondernomen hebben om het (leren) interprofessioneel samenwerken onder de aandacht van hun collega's te brengen. Daarna wordt in § 5.3 ingegaan op de mogelijkheden die er volgens leerteambegeleiders zijn voor het Innovatiecluster Kind en Educatie om op in te spelen.

5.1 In aanraking komen met interprofessioneel samenwerken volgens studenten

Voordat deze studenten in hun leerteam terechtkwamen, had bijna driekwart (73%) er geen idee van wat interprofessioneel samenwerken inhield. Vijftien procent van de studenten had les gehad over interprofessioneel samenwerken. Praktijkorganisaties verstrekten volgens de respondenten geen informatie over interprofessioneel samenwerken; flyers of een website werden niet bestudeerd als voorbereiding op deelname aan een leerteam (bij al deze opties géén of slechts één student).

Gevraagd naar welke vorm(en) de respondent zou(den) aanspreken om in aanraking te komen met interprofessioneel (leren) samenwerken of daarover te leren, worden alle in de vragenlijst voorgedrukte opties geregeld aangekruist (meerdere antwoorden waren mogelijk). Het betreft dan:

- > Een gastcollege van een docent met een andere beroepsachtergrond (38%).
- > Stage lopen op een plek, waarvoor de eigen opleiding niet specifiek opleidt (38%).
- > Op stage een interprofessionele situatie of casus tegenkomen (33%).
- > Een werkbezoek brengen aan een interprofessioneel werkend team (33%).
- > Een specifieke les van de eigen docent(en) over interprofessioneel samenwerken (21%).
- > Een afstudeerproject doen met een interprofessioneel tintje (21%).

5.2 Interprofessioneel samenwerken op de kaart gezet volgens leerteambegeleiders

Leerteambegeleiders proberen hun collega's binnen hun praktijkorganisatie of opleidingsinstelling te betrekken bij het (leren) interprofessioneel samenwerken door hen op de hoogte te houden van de activiteiten van een leerteam. Dit gebeurt bijvoorbeeld door tijdens vergaderingen aandacht te vragen voor de waarde van studenten in het kindcentrum of door studenten een paar mini-presentaties te laten verzorgen voor collega's. Een enkele opleiding neemt interprofessioneel samenwerken op in het curriculum, een andere besteedt aandacht aan interprofessioneel samenwerken in de team-(visie)doelen. Een enkele leerteambegeleider geeft aan zelf te vinden interprofessioneel (leren) samenwerken te weinig onder de aandacht binnen de eigen organisatie te brengen.

Negen van de veertien leerteambegeleiders zijn van mening dat sinds schooljaar 2023-2024 er niet meer of minder aandacht voor interprofessioneel samenwerken is gekomen; daar staan vier

respondenten tegenover die vinden dat de belangstelling voor dit thema is toegenomen ten opzichte van vorig schooljaar. Daarnaast wordt het gesprek over (leren) interprofessioneel samenwerken volgens tien leerteambegeleiders even vaak gevoerd als eerder; drie zien een toename van de gespreksfrequentie.

Op de stelling 'Interprofessioneel (leren) samenwerken is geïntegreerd in het curriculum' scoren even veel leerteambegeleiders de neutrale optie als de positieve categorie '(helemaal) ermee eens': elk zes leerteambegeleiders. Ondanks het beperkte aantal respondenten lijkt interprofessioneel samenwerken iets beter te zijn geïntegreerd in opleidingscurricula dan in praktijkcurricula.

5.3 Kansen voor Innovatiecluster Kind en Educatie volgens leerteambegeleiders

Er is in het onderzoek een open vraag gesteld aan leerteambegeleiders of zij voor het Innovatiecluster Kind en Educatie bepaalde kansen zien. Deze kansen zouden bijvoorbeeld op het terrein van mogelijke samenwerkingen, professionalisering of verduurzaming kunnen liggen.

Een greep uit de verschillende reacties, gericht op voortzetting van het project en op organisatie van aspecten rond leerteams:

- > Ga door met leerteams; het begint zo langzamerhand te bekliven in praktijkorganisaties.
- > Regel studiepunten voor studenten; dat vergroot de motivatie.
- > Faciliteer bij de organisatie van de leerteams; dat blijft nog wel een uitdaging, bijvoorbeeld het afstemmen van gelijke stagedagen voor alle opleidingen.
- > Blijf het gedachtegoed uitdragen (doelen en ontmoetingen).

Hoofdstuk 6

Professionalisering van leerteambegeleiders

In het kader van dit project zijn er professionaliseringsbijeenkomsten voor leerteambegeleiders georganiseerd. Thema's die onder andere aan bod zijn geweest, zijn de T-shaped professional, het interprofessionele vraagstuk en samen verder bouwen aan interprofessioneel samenwerken. Ook stonden in de bijeenkomsten vaak de ontwikkelde materialen centraal (uitleg en uitproberen), zoals de Reflectietool en de Dialoogwaaier voor het werkveld. Jaarlijks werden drie à vier professionaliseringsbijeenkomsten georganiseerd.

In dit hoofdstuk wordt de beoordeling van die deskundigheidsbevordering beschreven. Veelal gaat het daarbij om rapportcijfers voor verschillende aspecten.

Uitkomsten

Op één na vinden alle leerteambegeleiders het aantal professionaliseringsbijeenkomsten 'precies goed'. Die ene vindt dat aantal 'te groot'.

De professionaliseringsbijeenkomsten worden overwegend positief beoordeeld als het gaat om de collegiale consultatie, waarin ervaringen met elkaar worden uitgewisseld, of om de inhoudelijke kennisdeling via een lezing of presentaties. Gemiddeld scoren de veertien leerteambegeleiders daarop een 6.9 respectievelijk een 6.5 als rapportcijfer.

De gemiddelde score voor de inbreng van andere collega's is een 6.5, terwijl die een 7.2 is omtrent de deskundigheid van het ontwerpteam, dat de bijeenkomsten begeleid heeft vanuit het Innovatiecluster Kind en Educatie. De aansluiting bij praktijkvragen krijgt van de leerteambegeleiders gemiddeld een 6.5 en de planning levert een gemiddelde score van 6.3 op.

Op al deze items komen zware onvoldoendes als rapportcijfer nauwelijks voor en sowieso geen 1 of 2. Vijven worden nog wel eens uitgedeeld. Negens en tiens worden af en toe door leerteambegeleiders toegekend aan deze items.

Hoofdstuk 7

Quickscan onder afstudeerders

Aan afstudeerders is online een aantal vragen voorgelegd die informeren naar de mate waarin zij tijdens hun studie met interprofessioneel samenwerken zijn geconfronteerd. Van de 189 studenten die reageerden, maakten 172 respondenten de (korte) vragenlijst volledig af.

In dit hoofdstuk worden de opgehaalde resultaten over schooljaar 2023-2024 gepresenteerd. Het gaat hierbij enerzijds om manieren hoe studenten te maken krijgen met interprofessioneel samenwerken in de praktijk van school en werkveld (§ 7.1) en anderzijds, in § 7.2, om het toegekende belang van interprofessioneel samenwerken voor hun aanstaande beroepsuitoefening.

Verder is er een statistische analyse verricht (§ 7.3) om eventuele significante verschillen tussen mbo- en hbo-studenten van afstudeerjaar 2023-2024 boven tafel te krijgen. Daarnaast zijn ook de scores van schooljaar 2022-2023 en 2023-2024 met elkaar vergeleken. Gelet op de (ordinale) aard van de antwoordcategorieën is de Mann-Whitney U-test geëigend. Deze statistische toets levert het antwoord op of twee gemiddelden significant ($p < .05$; = boven toeval verheven) van elkaar verschillen en er dus 'echte', wezenlijke verschillen zijn tussen twee groepen, in dit geval twee opleidingsniveaus dan wel twee meetjaren. Voor nominaal geschaalde variabelen is de Pearson χ^2 -test toegepast.

Bij het interpreteren van de resultaten moet wel rekening worden gehouden met de ondervertegenwoordiging van de opleidingen van Mbo Menso Alting Zwolle en Hogeschool KPZ, en die voor Pedagogisch Medewerker Kinderopvang en Pedagogisch Educatief Professional (zie ook hoofdstuk 1, tabel 1.4 en 1.5).

7.1 Confrontatie met interprofessioneel samenwerken in opleiding en werkveld

Twee op de vijf (40%) studenten zeggen 'regelmatig' iets over interprofessioneel samenwerken gehoord te hebben in de opleiding die ze aan het afronden waren. Bijna de helft (49%) is echter van mening tijdens hun studie 'zelden of nooit' iets over dat onderwerp te horen hebben gekregen. Eén op de negen studenten (11%) vinkt de optie 'best vaak' aan.

Een manier om met interprofessioneel samenwerken in aanraking te komen, is het aangeboden krijgen van een gastcollege van een andere 'soort' professional, waarmee dan bedoeld wordt een professional uit een andere beroepspraktijk dan waarvoor de respondent wordt opgeleid. Twee derde (68%) heeft wel eens zo'n gastcollege bijgewoond.

Een andere manier om interprofessioneel samenwerken te ervaren, is door stage te lopen op een plek waarvoor de eigen opleiding niet specifiek opleidt, bijvoorbeeld als onderwijsassistent stage lopen in de kinderopvang of een zorginstelling. Voor ruim een kwart (29%) van de studenten blijkt dit wel eens het geval te zijn geweest gedurende de opleiding.

Daarnaast biedt het interprofessioneel oppakken van een casus een derde manier om kennis te maken met dit soort samenwerking. Zo heeft 82% van de studenten tijdens hun stages samengewerkt met professionals uit verschillende vakgebieden, en voor drie op de vijf (60%) afstudeerders gebeurde dit zelfs in meerdere situaties.

Nog weer een andere invalshoek biedt de afstudeeropdracht, die er voor mbo'ers overigens vaak anders uitziet dan voor hbo'ers. Volgens driekwart (75%) van de respondenten is zo'n afstudeeropdracht niet zozeer een kanaal om elementen van interprofessioneel samenwerken in te voegen.

Afstudeerders vatten het begrip 'interprofessioneel samenwerken' wel verschillend op. Een paar zien 'overleg voeren met' een andersoortige professional als zodanig, terwijl de meesten in het kader van deze vraag de samenwerking met professionals uit andere sectoren benoemen. Het kan dan gaan om samenwerking met een pedagogisch medewerker, een mbo-school, een specialist hoogbegaafdheid, een schoolpsycholoog, de kinderopvang, maar ook meer welzijns- en zorgprofessionals als een verpleegkundige, een huisarts, een ergotherapeut, een fysiotherapeut, een revalidatiearts, een orthopedagoog, een welzijnswerker en een jongerenwerker. Af en toe wordt de samenwerking met een heel ander type professional aangehaald: die met een politieagent, een ambtenaar Werk & Inkomen en een re-integratiedienst na detentie.

Nog weer een andere invulling van 'interprofessioneel samenwerken' krijgt soms vorm in de afstudeeropdracht (beter: afstudeerfase) en betreft dan het op sommige hbo-instellingen moeten reflecteren op interprofessioneel werken tijdens bepaalde eindgesprekken.

7.2 Belang van interprofessioneel samenwerken voor beroepspraktijk

Nog geen vijfde (18%) van de afstudeerders die de vragenlijst retourneerden, geeft te kennen vanuit de opleiding 'best veel' over de meerwaarde van interprofessioneel samenwerken meegekregen te hebben. Dat is echter 'niet' of 'nauwelijks' het geval voor een kwart (23%) van de studenten; de overige 59% heeft die meerwaarde een 'klein beetje' ervaren.

Uit de toelichtingen van respondenten blijkt, dat die meerwaarde bijvoorbeeld naar voren kwam tijdens een minor 'interprofessioneel werken' of het horen van verhalen van (gast)docenten, die elders werk(t)en. Een ander voorbeeld is het cultiveren van korte lijntjes tussen basisschool, logopedist, fysiotherapeut en schoolmaatschappelijk werker, zodat er zorg op maat geboden kon worden en snel geschakeld indien nodig. Als een multiperspectivische casus met het (leer)team uitgewerkt werd, dan komt het interprofessionele element als vanzelf naar voren. Nog weer een andere vorm is het geregeld met studenten van andere opleidingen een onderzoekje doen op de stageplek. De diversiteit aan stageplekken maakt ook dat terugkomdagen op school veel inhoudelijk inzicht geven in waar je als beroepsbeoefenaar ingezet kunt worden: je leert van elkaar. In enkele gevallen werd er ook samengewerkt met het (informele) netwerk rond een kind.

Op de vraag of afstudeerders méér hadden willen kennismaken met interprofessioneel samenwerken dan wat er op school of stage werd aangeboden, antwoordt zo'n 79% met 'ja', vooral omdat ze het interessant vinden en ook wel omdat het in de eigen beroepspraktijk echt nodig is. Een vijfde (20%) vindt het wel genoeg wat de studie aanbood op dit vlak en had geen behoefte aan méér verdieping en vrijwel geen enkele student vindt interprofessioneel samenwerken niet zo belangrijk voor de latere beroepsuitoefening.

Eén student licht het antwoord op deze vraag toe: *"Het is belangrijk, alleen al om ervoor te zorgen dat je elkaar kan vinden (of niet in de weg loopt door de cliënt alles steeds opnieuw te vragen). Daarnaast zorgt het denk ik ook voor meer saamhorigheid. Ik heb namelijk al meerdere keren te horen gekregen van verpleegkundige studenten dat ze belangrijker zijn dan ik (social worker) en dat ze geen behoefte hebben aan een samenwerking, want ik heb geen nut. Terwijl, als deze samenwerking duidelijker was, zouden ze kunnen zien hoeveel een social worker het werk van een verpleegkundige makkelijker kan maken."*

Driekwart (77%) van de examenkandidaten van schooljaar 2023-2024 voelt zich voldoende of zelfs heel capabel om in hun eerste baan – vanuit het eigen beroepsperspectief – een bijdrage te kunnen leveren aan een interprofessioneel team. De overige studenten ervaren enige handelingsverlegenheid. In een open antwoord wordt de suggestie gewekt dat de Intern Begeleider van een basisschool veel initiatief kan nemen in het interprofessioneel samenwerken en anderen wellicht dat uit handen kan nemen.

7.3 Statistische verschillen tussen groepen studenten

Verschillen tussen meetjaren

Van de acht items uit de vragenlijst waarvan nagegaan is of er statistisch significante verschillen aangetoond konden worden tussen de beide schooljaren, blijkt dat op slechts één item het geval te zijn. Als het gaat om de meerwaarde van interprofessioneel samenwerken, dan blijken afstudeerders wezenlijk méér vanuit de opleiding meegekregen te hebben in schooljaar 2022-2023 dan in schooljaar 2023-2024.

Verschillen tussen opleidingsniveaus

Onder de afstudeerders zijn er een paar statistisch significante verschillen te ontdekken, al naar gelang hun opleidingsniveau (mbo versus hbo). Hiervan is sprake bij vier van de acht te analyseren items; op de overige items scoren beide groepen vergelijkbaar.

In die vier gevallen, waarop de verschillen boven toeval verheven zijn, is het zo, dat de hbo-studenten steeds hoger scoren dan hun mbo-collega's. Zo horen hbo-studenten vaker iets over interprofessioneel samenwerken tijdens hun opleiding en krijgen ze vaker een gastcollege van een docent uit een andere beroepsgroep. Bovendien komen ze in hun stage vaker een casus tegen die interprofessioneel opgepakt is en krijgen ze meer de meerwaarde van interprofessioneel samenwerken mee.

Hoewel hbo-studenten dus in diverse opzichten meer in aanraking komen met interprofessioneel samenwerken dan mbo-studenten, blijken beide groepen vergelijkbaar te scoren als het gaat om de mate waarin zij zich bekwaam voelen om vanuit hun eigen beroep bij te dragen aan een interprofessioneel team. Hier is geen significant verschil tussen opleidingsniveaus gevonden.

Hoofdstuk 8

Overview bevindingen vier jaar leerteams

De vorige hoofdstukken gingen vooral over de resultaten van het laatste meetjaar: schooljaar 2023-2024. Dit hoofdstuk zet, aan de hand van antwoorden op onderzoeksvraag 8 uit § 1.1, de grote lijn neer van de bevindingen van vier jaar onderzoek naar leren samenwerken in interprofessionele teams in het kader van het Innovatiecluster Kind en Educatie.

Niet altijd is vergelijking tussen de verschillende meetjaren mogelijk, omdat items in de vragenlijsten voor studenten in leerteams, leerteambegeleiders en afstudeerders geschrapt of juist toegevoegd werden. Dat is ook de reden waarom het eerste meetjaar (schooljaar 2020-2021) summier aan bod komt. In sommige gevallen waren echter statistische analyses verantwoord (leerteamstudenten 2021-2022 versus 2022-2023 en afstudeerders 2022-2023 versus 2023-2024). In die gevallen zijn geconstateerde verschillen 'echte' verschillen. Voor vergelijkingen waarin enkel gemiddelden naast elkaar zijn gezet, moeten de conclusies voorzichtiger worden getrokken, omdat die mogelijk op toevalligheden berusten.

Ondanks deze beperkingen biedt de analyse een goed beeld van wat al goed gaat en waar nog winst te behalen lijkt, gebaseerd op meningen van de respondenten. Kwalitatieve onderzoeksresultaten, zoals persoonlijke ervaringen van deelnemers, zijn moeilijker met elkaar vergelijken vanwege de subjectiviteit en het beperkt aantal respondenten.

In § 8.1 worden de kwantitatieve gegevens beschreven die de impact van het werken in interprofessionele leerteams weergeven. Het onderwerp van § 8.2 is de beleving van studenten (zie ook bijlage 2, tabel 2a), die deelnamen aan een leerteam, waarbij negentien items uit meerdere jaren vergeleken kon worden. Tien van deze items konden ook vergeleken worden met het eerste meetjaar (2020-2021). In § 8.3 worden in grote lijnen 24 oordelen geanalyseerd van leerteambegeleiders die vier jaar lang uitgevraagd werden plus één item dat alleen de laatste twee meetjaren in de vragenlijst voorkwam (zie ook bijlage 2, tabel 2b). In § 8.4 komen de afstudeerders aan bod, met acht vergelijkbare items (zie ook bijlage 3, tabel 3).

In § 8.5 passeert een aantal opmerkingen van beschouwende aard de revue. Soms betreft dit een methodologische opmerking en een andere keer worden verschillende onderzoeksresultaten in elkaars licht bezien of van een mogelijke verklaring voorzien. Ten slotte bevat § 8.6 een generieke aanbeveling voor zowel de opleidingen, de praktijkorganisaties als het Innovatiecluster Kind en Educatie, gebaseerd op de bevindingen van het vierjarige onderzoek. Deze ene aanbeveling wordt geconcretiseerd in drie aandachtspunten.

8.1 Leerteams in getallen over vier jaar heen

Het project Innovatiecluster Kind en Educatie liep vijf jaren (2019-2024). Eind schooljaar 2020-2021 is het eerste onderzoek onder leerteams uitgevoerd en dat is de jaren daarna steeds herhaald, zij het soms in gewijzigde opzet.

Tabel 8.1 geeft per meetjaar een overzicht van de aantallen betrokkenen in het project als geheel en de bijbehorende onderzoeken. Hieruit wordt duidelijk dat het aantal gevormde leerteams redelijk constant is geweest, net als (in grote lijnen) de absolute respons onder leerteamstudenten en leer-

teambegeleiders. Het meest belangwekkende resultaat staat misschien wel in de eerste rij van tabel 8.1. Daaruit valt af te leiden dat over de hele projectperiode heen in Zwolle en omgeving maar liefst 500 studenten intensief in aanraking gekomen zijn met interprofessioneel samenwerken (en daar komen dan nog de studenten uit het niet geëvalueerde schooljaar 2019-2020 bij!).

Ook al scoren de ervaringen van studenten niet allemaal maximaal, toch hebben deze leerteams wel een geweldige voedingsbodem gelegd om interprofessioneel samenwerken in de praktijk voort te zetten – al was het alleen maar de attitude om niet strikt binnen het eigen beroepsdomein naar kindsituaties te kijken. Deze multiperspectivische benadering kan een enorme meerwaarde bieden voor kinderen en hun netwerken die een integrale aanpak nodig hebben.

Item	Aantallen per meetjaar			
	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024
Aantal studenten in leerteams	91	136	127	141
Aantal leerteams in praktijkorganisaties	18	22	18	17
Aantal responderende studenten van leerteams (compleet)	28	37	42	24
Aantal responderende leerteambegeleiders (compleet)	14	18	18	14
Aantal responderende afstudeerders (compleet)			77	186
Aantal studenten in groepsgesprek				4
Aantal leerteambegeleiders in groepsgesprek	10			2

Tabel 8.1 Aantallen deelnemers in project en onderzoek Innovatiecluster Kind en Educatie.

8.2 Studenten in leerteams

Over de vier meetjaren heen komen er verschillende trends en ontwikkelingen naar voren rondom de deelname van studenten aan interprofessionele leerteams:

1. Plaatsing in leerteams

Ongeveer driekwart van de studenten is bij toeval in een interprofessioneel leerteam terecht gekomen, omdat de stageplek nu eenmaal zo'n plek bood. Slechts enkele studenten gingen zelf gericht op zoek naar een stageplek met een leerteam. In het vierde meetjaar lijken studenten veel vaker inhoudelijk vrij onvoorbereid in een interprofessioneel leerteam terecht te komen: had in eerdere jaren drie op de vijf geen idee wat interprofessioneel samenwerken inhield, in het laatste meetjaar (2023-2024) is dat drie op de vier.

2. Totstandkoming interprofessionele vraagstukken

Een echte kentering valt te bespeuren wat betreft in hoe het interprofessionele vraagstuk binnen leerteams tot stand komt. De eerste twee meetjaren lag dat in de meeste gevallen al klaar voor de studenten bij aanvang van de stage, maar sinds schooljaar 2022-2023 is de inbreng van studenten bij de inhoud van het vraagstuk een stuk groter en bedenken studenten samen met de praktijkorganisatie wat het op te pakken vraagstuk zou moeten zijn. Deze kentering bleek tussen schooljaar 2021-2022 en 2022-2023 zelfs statistisch significant te zijn (in andere schooljaren was deze analyse niet mogelijk). Het vraagstuk is volgens studenten vooral nuttig voor de praktijk-

organisatie en ook wel voor het kind, maar in mindere mate voor zichzelf als ontwikkeltraject. Over de jaren heen is dit scorebeeld redelijk constant.

3. **Aard van vraagstukken**

Het karakter van de opgepakte kwesties varieert sterk tussen praktijkorganisaties en dat is het geval in alle meetjaren: soms betreft het meer de lesinhoud (bijvoorbeeld handschriftonderwijs), soms is het meer een project (sportdag of maatschappelijke actie) of een thema (samenwerken). Af en toe lijkt het vraagstuk meer organisatorisch van aard (samenwerking tussen twee scholen). In eerdere jaren stond individuele hulpverlening aan een kind nog wel eens op de agenda van het leerteam.

4. **Contactfrequentie met leerteambegeleiders**

Gemiddeld hebben studenten zo'n drie keer per maand contact met hun leerteambegeleider, meestal op van tevoren afgesproken overlegmomenten.

5. **Tevredenheid over begeleiding**

De tevredenheid van studenten over de begeleiding van hun leerteam is vrij constant en hoog. De ideale leerteambegeleider ondersteunt, coacht en bewaakt het groepsproces, maar laat verder vooral veel over aan de studenten zelf. Het eigenaarschap hoort bij hen te liggen, vinden ze. De rol van vraagbaak wordt door studenten gewaardeerd.

6. **Opbrengsten van leerteams**

Over de opbrengsten van het leerteam zijn de studenten door de jaren heen gematigd positief. Het samenwerkingsaspect in het leerteam lijkt doorgaans wat hoger beoordeeld te worden dan inhoudelijke aspecten van interprofessioneel samenwerken, zoals meer zicht op eigen expertise of een betere aansluiting bij de behoeften van het kind.

7. **Succes- en belemmerende factoren**

De succesfactoren rond de samenwerking van studenten lijken over de jaren heen gelijk gebleven te zijn: goede communicatie en een dito taakverdeling bevorderen de samenwerking. De wisselende aanwezigheid (bijvoorbeeld door andere stagedagen te hebben, maar ook door gebrek aan motivatie: gewoon wegblijven) vormt een lastig probleem met het oog op de samenwerking, zo geven studenten voortdurend aan. Stoppen met de studie of stage en dus met het leerteam heeft ook zo z'n gevolgen voor de achterblijvende studenten.

8. **Waarde van interprofessioneel samenwerken**

Hoewel studenten het ontdekken van perspectieven van andere beroepsgroepen waarderen, scoort het gepercipieerde nut van interprofessioneel samenwerken slechts een voldoende. Per saldo zouden leerteamstudenten deelname aan een leerteam wel aanraden aan medestudenten.

In twee gevallen konden significant verschillen aangetoond worden: studenten gaven in 2022-2023 wezenlijk minder vaak dan in 2021-2022 aan tijdens de leerteambijeenkomsten zicht gekregen te hebben op wat studenten van andere opleidingen doen als ook op hun eigen expertise; in andere jaren konden dergelijke analyses niet verricht worden vanwege een te klein aantal respondenten. In schooljaar 2023-2024 leek de dip in het zicht op andere beroepsopleidingen zich te herstellen (stijging van een halve punt op een vijfpuntsschaal; niet statistisch toetsbaar).

8.3 Leerteambegeleiders

Uit de vier jaren onderzoek onder leerteambegeleiders zijn enige overstijgende conclusies te trekken:

1. Aard van vraagstukken

Leerteambegeleiders zien dat het initiatief voor het werken aan een specifiek interprofessioneel vraagstuk eerder bij de praktijkorganisatie ligt dan bij studenten, maar dat het vraagstuk wel betekenisvol en enthousiasmerend is voor studenten en aansluit bij de verschillende opleidingsniveaus die in het leerteam vertegenwoordigd zijn. Het vraagstuk is naar hun oordeel ook voldoende interprofessioneel van aard. De bijbehorende scores zijn over de jaren heen redelijk stabiel.

2. Tevredenheid van leerteambegeleiders

De tevredenheid van leerteambegeleiders over een aantal aspecten scoort doorgaans een voldoende. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het functioneren en de samenstelling van het leerteam, de samenwerking binnen het leerteam en de doorgemaakte ontwikkeling van leerteamstudenten. Op de verbinding met de praktijkorganisatie, maar nog meer op het item dat de tevredenheid met het contact met de collega-leerteambegeleider meet, wordt in de loop der meetjaren sterker uiteenlopend gescoord, zonder een bepaalde op- of neerwaartse trend te weerspiegelen.

3. Leerteambegeleiding als klus

In alle meetjaren vinden leerteambegeleiders hun taak redelijk complex, maar lukt het hen doorgaans toch wel goed. Leerteambegeleiding maakt hun werk interessant en is ook verrijkend voor de eigen professionele ontwikkeling, hoewel dat laatste in schooljaar 2023-2024 lijkt af te nemen. In het begeleiden van een leerteam geeft het voldoening als het lukt om de groepsdynamica te versterken: een goede werksfeer creëren en een luisterend oor bieden. Het activeren van ongemotiveerde studenten wordt wel eens als lastig getypeerd voor leerteambegeleiders.

4. Verspreiding van gedachtegoed

Leerteambegeleiders gebruiken veelal de volgende kanalen om collega's van de praktijkorganisatie of opleidingsinstelling bij interprofessioneel (leren) samenwerken te betrekken: ervan melding maken in vergaderingen en nieuwsbrieven of het uitnodigen van collega's voor eindpresentaties van leerteams. Met ingang van schooljaar 2022-2023 lijkt interprofessioneel samenwerken meer geïntegreerd in het theoretische curriculum (opleidingen), terwijl de verwevenheid van dit concept in het praktijkcurriculum (stageplekken) daarbij constant matig is.

5. Oordelen over professionaliseringsbijeenkomsten

Uit de rapportcijfers, die leerteambegeleiders gaven aan elementen van de professionaliseringsbijeenkomsten, is duidelijk af te leiden dat hierop actie ondernomen is met ingang van schooljaar 2022-2023: de gemiddelde scores zijn sindsdien soms een heel punt (op een tienpuntsschaal) gestegen. Hierbij valt te denken aan de mogelijkheid voor collegiale consultatie, de waardering voor de inhoudelijke kennisdeling (lezing of presentatie), de inbreng van andere collega's of de aansluiting van de professionaliseringsbijeenkomsten bij praktijkvragen. Ook de deskundig van het ontwerpteam binnen het Innovatiecluster wordt gunstig beoordeeld. Het oordeel over de planning van de sessies is wisselend door de jaren heen en blijft ten opzichte van andere items steeds wat achter.

Met uitzondering van schooljaar 2021-2022 wordt het aantal professionaliseringsbijeenkomsten veelal als precies goed bestempeld. Hoewel alle scores in het 'lichtgroen' blijven (een voldoende),

scoren in het laatste meetjaar het oordeel over de collegiale consultatie als onderdeel van de professionaliseringsbijeenkomsten en de aansluiting van de professionalisering op hun praktijkvragen elk gemiddeld een half rapportcijferpunt lager dan het jaar daarvoor.

8.4 Afstudeerders

De serie onderzoeken onder afstudeerders is korter dan die onder andere respondentgroepen. Toch tekent ook daar zich wel (voorzichtig) een lijn af:

1. Kennismaking met interprofessioneel samenwerken

Het percentage afstudeerders dat de opleiding verlaat zonder (naar eigen zeggen) ooit iets gehoord te hebben over interprofessioneel samenwerken is het laatste meetjaar opgelopen tot de helft; de andere helft hoorde hierover regelmatig of best vaak. Gastcolleges van een docent met een andere beroepsmatige achtergrond dan die waartoe de respondent werd opgeleid blijken niet dé manier om met interprofessioneel samenwerken in aanraking te komen; op een andersoortige plek stage lopen of het afstudeerproject evenmin. Dat is anders bij het tegenkomen van een interprofessionele casus in de praktijk; dat komt zeer geregeld voor in beide meetjaren.

2. Meerwaarde van interprofessioneel samenwerken

Wat interprofessioneel samenwerken toevoegt aan het gekozen beroep, wordt studenten volgens afstudeerders doorgaans een klein beetje meegegeven, terwijl ze best vaak behoefte hebben aan een grondiger kennismaking ermee dan op de opleiding of op stage wordt waargemaakt. Toch voelt men zich na diplomering wel genoeg bekwaam om de eigen professie in te brengen in een interprofessioneel team.

Statistisch zijn er een paar verschillen te constateren, waarvan één tussen beide meetjaren: de meerwaarde van interprofessioneel samenwerken wordt in schooljaar 2023-2024 volgens afstudeerders wezenlijk minder vaak onderstreept dan het jaar daarvoor het geval was. Meer significante verschillen zijn aantoonbaar als het gaat om het onderscheid mbo-hbo. Hbo'ers scoren in die gevallen steeds aanmerkelijk hoger dan mbo-studenten. Het gaat dan (in schooljaar 2023-2024) om de mate waarin afstudeerders tijdens hun opleiding iets over interprofessioneel samenwerken gehoord hebben, interprofessionele cases op de stageplek en in hoeverre de meerwaarde van interprofessioneel samenwerken wordt gedeeld. Precies deze zelfde items kwamen ook in schooljaar 2022-2023 bovendien uit de statistische verschil-analysen al naar gelang opleidingsniveau. Destijds hadden hbo'ers vaker een interprofessioneel element in hun afstudeeropdracht, terwijl in het meest recente meetjaar het krijgen van gastcolleges van andersoortige docenten onderscheid aanbracht tussen mbo en hbo.

8.5 Discussie

Methodologische kanttekeningen

Het liefst hadden we in dit eindrapport de (kwantitatieve) scores van de laatste meetjaren statistisch met elkaar vergeleken, voor zover het om de studenten in leerteams gaat. Ondanks pogingen het responspercentage onder studenten te vergroten, is het aantal reagerende studenten in schooljaar 2023-2024 echter onder de grens voor verantwoorde statistische analyses gebleven.

Ook voor leerteambegeleiders worden verschillen tussen meetjaren op *face value* beschreven, want deze groep was altijd al niet groot genoeg om vergelijkende statistiek te bedrijven.

De meeste scores zijn gematigd positief. Items op een vijfpuntsschaal scoren over alle jaren heen gemiddeld bij leerteamstudenten rond 3.6 en bij leerteambegeleiders circa 3.8, dus aan de gunstige kant tussen neutraal en voldoende in. De rapportcijfers die met bepaalde items bij leerteam-begeleiders opgehaald zijn, komen gemiddeld over de hele onderzoeksperiode heen uit op 6.4.

Deze (tamelijk grijze) gemiddelden zijn niet slecht, maar ook niet héél positief. Zonder ambities tot beter op te geven, is het de vraag of hierop nog veel winst te behalen is. *Grosso modo* zijn er weinig opvallende verschillen waarneembaar tussen de verschillende meetjaren. Daarvan was zeker wel sprake in schooljaar 2022-2023 als het gaat om de waardering van leerteambegeleiders voor de professionaliseringsbijeenkomsten. Daarop was dat hele schooljaar ook sterk ingezet door het ontwerpteam van het Innovatiecluster en dat betaalde zich gelukkig ook uit.

De representativiteit van beide studenten-respondentengroepen (leerteamstudenten en afstudeerders) is voor alle deelnemende opleidingen doorgaans goed te noemen, als de leerteampopulatie met de responsgroepen vergeleken wordt. Dat neemt niet weg dat sommige opleidingen in zowel de groep die in een leerteam zat als de groep die de vragenlijst invulde, sterk over- dan wel ondervertegenwoordigd waren. Het is niet na te gaan wat de invloed daarvan geweest is op de (eind)conclusies van dit project: wat had het gegeven als er bijvoorbeeld meer social workers en minder pabo-studenten of onderwijsassistenten aan leerteams of onderzoeken hadden deelgenomen?

Daarnaast is de respons in absolute zin vaak niet groot, wat maakt dat de bevindingen in deze rapportage niet verabsoluteerd kunnen worden. Bovendien konden vanwege te kleine respondentengroepen veel verschilcores niet statistisch getoetst worden, zodat zulke geconstateerde verschillen toevalstreffers kunnen zijn.

Kanttekeningen bij enkele bevindingen

Dat de inbreng van studenten op het vraagstuk groter is geworden sinds 2022-2023, betaalt zich niet uit in scores op andere items: er zijn sindsdien geen grote schommelingen in de gemiddelde scores. Over de opbrengst van hun leerteams zijn de studenten door de bank genomen gematigd positief: veelal scoort men gemiddeld tussen de 3.2 en 3.9 (op een vijfpuntsschaal van 1 tot en met 5). Door de jaren heen variëren de scores per item, maar er is geen sprake van een trend een bepaalde richting op.

Studenten lijken lang niet altijd intrinsiek gemotiveerd om in aanraking te komen met interprofessioneel samenwerken. Dat ze in een leerteam terecht komen, is veelal geen bewuste keuze; studenten die zelf hiervoor kiezen, zijn jaarlijks op de vingers van één hand te tellen. Dit gegeven kan te maken hebben met prioriteiten: misschien willen sommigen wel in een leerteam, maar biedt hun voorkeursstageplek niet zo'n leerteam aan en willen ze niet moeten reizen naar een stageplek die dat wel doet. Dat zou dan een heel praktische overweging zijn.

Meer voor de hand ligt het echter, dat studenten niet zelf voor een leerteam kiezen, omdat ze tijdens hun studie weinig gehoord hebben over wat interprofessioneel samenwerken eigenlijk inhoudt. Driekwart van de leerteamstudenten had voorafgaand aan het leerteam geen idee wat interprofessioneel samenwerken zou inhouden.

In het verlengde daarvan: uit de beide onderzoeken onder afstudeerders komt naar voren dat ongeveer de helft van hen tijdens hun opleiding zelden of nooit iets gehoord heeft over interprofessioneel samenwerken. En dan gaat het dus om laatstejaars studenten, terwijl leerteams in belangrijke mate gevuld worden met eerste- en tweedejaars studenten; die zullen vermoedelijk nog minder vaak in aanraking gekomen zijn met het concept van interprofessioneel samenwerken.

Opmerkingen van respondenten in vragenlijsten of tijdens groeps gesprekken maken duidelijk dat een deel van de studenten het misschien nog wel nuttig vindt om meer met interprofessioneel samenwerken geconfronteerd te worden, maar hebben zij meer behoefte aan het maken van vlieguren tijdens hun stage voor de beroepsopleiding waarvoor ze primair kozen. Zeker bij jongerejaars kan men zich daarbij wat voorstellen: ze moeten alle zeilen bijzetten om het gekozen beroep in de vingers te krijgen en hebben – uiteraard onervaren als ze zijn – nog niet het zicht noch alle ruimte om zich met complexere cases bezig te houden, die hun eigen vakgebied overstijgen. Tekenend voor deze gedachte is de opmerking van een student, die interprofessioneel samenwerken allemaal wel goed en aardig vond, maar liever de focus richtte op het eigen beroep – daarmee impliciet aangevend interprofessioneel samenwerken als een soort bonus te zien, niet echt behorend tot het curriculum of de feitelijke beroepsuitoefening. Aan de andere kant is het natuurlijk ook zo, dat je jezelf als professional leert kennen door in aanraking te komen met de grenzen van jouw beroep en met andere professionals uit aanpalende beroepsdomeinen.

Getuige bijlage 2 betreft de enige consequent opgaande lijn in scores de mate waarin leerteambegeleiders vinden dat interprofessioneel samenwerken geïntegreerd is in het theoretisch curriculum. Komend van een gemiddelde score van 2.5 (op een schaal van 1 tot 5) kruipt dat resultaat door de jaren steeds een stukje omhoog met een forse sprong in schooljaar 2022-2023, om bij de laatste meting uit te komen op 3.8. Deze groei is zeer wenselijk te noemen, omdat dat immers een van de doelen van het Innovatiecluster Kind en Educatie is geweest. Deze vraag is steeds door ongeveer de helft van het aantal responderende leerteambegeleiders beantwoord (de anderen waren leerteambegeleiders vanuit de praktijkorganisatie en hadden hierop weinig tot geen zicht), waardoor deze conclusie onderzoeksmatig niet heel sterk te onderbouwen is. Maar toch past het heel goed in het beeld dat ook andere scores door de jaren heen opleveren, zoals hierna nog betoogd zal worden. Daarom wordt dit punt verheven tot de belangrijkste aanbeveling voor de toekomst (zie § 8.6). Zeker nu in de laatste meting blijkt dat driekwart van de studenten geen idee had wat interprofessioneel samenwerken inhield voordat ze startten in het leerteam, terwijl ook driekwart bij toeval in een interprofessioneel leerteam komt: ze kregen een stageplek toegewezen waar nu eenmaal zo'n leerteam functioneerde.

Wellicht is het wijs om studenten te motiveren voor zo'n leerteam, door hen te wijzen op de leerwinst die eerdere lichten studenten aangaven te behalen en door hen *good practices* voor te houden.

Mogelijk krijgen studenten het gevoel dat je pas interprofessioneel kunt samenwerken als je zowat aan het einde van je opleiding ben gekomen. Sommige minoren of keuzedelen over interprofessioneel samenwerken zijn aan het einde van de studie geplaatst. Van de responsgroep is steeds circa twee derde eerste- of tweedejaars. Dat impliceert dat zij nog heel erg bezig zijn met het ontdekken van hun 'initiële' beroep en de vraag 'Wie ben ik als beroepsbeoefenaar?' helemaal nog niet kunnen beantwoorden – laat staan wie zij zijn in verhouding tot aanpalende beroepspraktijken. In die zin zou het leerteam met z'n interprofessionele casus te vroeg komen (het percentage vierdejaars, die dat al een stuk meer zouden moeten kunnen, is in de onderzoeken steeds minimaal geweest).

Toch kan men ook een lans breken voor zo vroeg mogelijk in opleidingen insteken op interprofessioneel samenwerken (als een soort gezamenlijk brugjaar of generiek deel van diverse studies), om zich pas daarna te specialiseren tot bijvoorbeeld onderwijsassistent of social worker. Het laat onverlet dat ook jongerejaars in aanraking gebracht kunnen worden met interprofessioneel samenwerken door bijvoorbeeld een gastcollege van een docent met een andere beroepsmatige achtergrond. Dit is een 'lichtere' contactvorm in vergelijking met bijvoorbeeld een interprofessionele afstudeeropdracht. Toch komt ook die lichte vorm in de praktijk weinig voor, volgens twee derde van de afstudeerders.

Als tussen de oogharen doorgekeken wordt, dan zou met de nodige slagen om de arm gesteld kunnen worden dat er over vier meetjaren heen per saldo geen spectaculaire verbeteringen te zien zijn qua scores van studenten en leerteambegeleiders. Gemiddelden stegen wat, om het jaar daarop weer wat te dalen of andersom. Kort door de bocht gezegd, zou men kunnen stellen dat er zich een redelijk stabiel scorebeeld aftekent.

De vraag is dan natuurlijk of dat scorebeeld tevredenheid oproept. De studentscores op veel items liggen zo rond de 50-60% qua (helemaal) onderschrijven van stellingen of meningen. Met een optimistische blik kan men beweren dat het glas doorgaans méér dan halfvol is en er maar beperkt ruimte voor te boeken winst is. Aan de andere kant kan gesteld worden dat het glas halfleeg is; immers een (krappe) helft van de studentrespondenten scoort op z'n best 'neutraal'. Kennelijk wordt het enthousiasme van degenen die het Innovatiecluster Kind en Educatie een warm hart toedragen noch de intrinsieke waarde van interprofessioneel samenwerken voor zowel de professional als de belanghebbende persoon (in dit geval het kind en de ouder(s)) onvoldoende overgedragen op studenten.

Mogelijk is interprofessioneel samenwerken voor studenten slechts een van de 'methodieken' om een hulpvraag te beantwoorden, terwijl de voortrekkers het als een krachtig middel zien om in te zetten bij meervoudige, uitdagende vraagstukken. Het kan ook zijn dat het zicht van studenten op de waarde van interprofessioneel samenwerken hun benomen wordt door hardnekkige problemen bij de organisatie van een leerteam (zoals roosterproblemen en gemankeerde interprofessionele samenstelling van het leerteam).

Hiervóór is bediscussieerd dat interprofessioneel samenwerken nogal moeizaam ingang krijgt bij studenten. En dan zijn organisatorische hobbels nog niet eens genoemd, zoals het op verschillende dagen stage lopen van leerteamstudenten, wat de continuïteit van een leerteam in gevaar kan brengen en dientengevolge de motivatie van zowel aan- als afwezige studenten. De variëteit in opleidingsachtergronden van aan leerteams deelnemende studenten is vaak niet zo groot: pabo-studenten en onderwijsassistenten vormen het leeuwendeel.

Ook bij het interprofessionele karakter van de opgepakte vraagstukken met het leerteam kunnen wel eens vraagtekens geplaatst worden, omdat ze soms eerder trekken hebben van multidisciplinariteit. Mogelijk zien studenten en leerteambegeleiders dat anders dan het ontwerpteam van het Innovatiecluster en ervaren zij het qua opleiding en niveau gemêleerde gezelschap van studenten al als grote winst. Leerteambegeleiders zijn eerder wel getraind op het interprofessionele karakter van een opdracht, maar mogelijk verdient dit een follow-up.

Toch moet niet al te veel gesomberd worden over hoe leren interprofessioneel samenwerken vorm krijgt in de curricula. Zoiets vergt nu eenmaal een lange adem; als het gemakkelijk was geweest, was het al lang gedaan! Hoopgevend zijn scores (van afstudeerders) dat rond de driekwart van hen graag méér had willen kennismaken met interprofessioneel samenwerken gedurende de opleiding, hetzij op school, hetzij op stage. Vier op de vijf afstudeerders zijn op stage met één of meer interprofessionele cases in aanraking gekomen, dus de urgentie wordt heus wel gevoeld. En datzelfde aandeel van beginnende beroepsbeoefenaren stapt met een gevoel het werkveld in voldoende of zelfs zeer bekwaam te zijn om vanuit het eigen beroep iets aan een interprofessioneel team te kunnen bijdragen.

Al met al lijkt het een lange adem te vergen om interprofessioneel leren samenwerken goed voor het voetlicht te brengen bij studenten. Zodra ze in de praktijk komen, zien ze wel de urgentie ervan, maar tot die tijd lijken ze óf er niet zoveel mee in aanraking te komen tijdens de studie óf herkennen ze het niet als zodanig. Leerteambegeleiders geven door de meetjaren heen aan dat interprofessioneel

samenwerken steeds wat beter in het opleidingscurriculum geïntegreerd raakt. Dáár lijkt de crux te zitten: ook al zijn ze in het begin misschien nog niet helemaal eraan toe, confronteer studenten toch met perspectieven vanuit andere beroepsdomeinen, zodat het integraal en samen kijken naar een casus gewóón wordt en niet als belastend extraatje wordt beschouwd.

Er ligt een geweldig potentieel voor het (leren) interprofessioneel samenwerken van mbo- en hbo-studenten als aan de volgende twee punten gewerkt wordt:

1. De meerwaarde van interprofessioneel samenwerken voor zowel het kind (en diens ouders) als de professional zelf staat studenten meer voor ogen en blijft niet steken op een gemiddelde van een voorzichtige 3.6 (schooljaar 2023-2024, waar maximaal een 5 gescoord kon worden).
2. De meerwaarde wordt meer vanuit school meegegeven, waar nu (schooljaar 2023-2024) 82% van de afstudeerders zegt die hooguit 'een beetje' mee te krijgen.

Speciale aandacht verdienen daarbij de mbo'ers, omdat zij de groep zijn, die – áls er significante verschillen tussen mbo en hbo aantoonbaar zijn – lager scoren dan hun medestudenten van het hoger beroepsonderwijs. Het Innovatiecluster Kind en Educatie is feitelijk gericht op de mbo's. Geconstateerd is echter, dat mbo-studenten in hun opleiding en stage statistisch aantoonbaar naar eigen zeggen minder met interprofessioneel samenwerken geconfronteerd worden dan hbo-studenten. Het kan ook zijn dat zij (informatie over) interprofessioneel samenwerken in de praktijk niet als zodanig herkennen en daarom wezenlijk lager scoren.

Leeropbrengst interprofessionele leerteams

Samenwerken blijkt nog een hele kunst, die beginnende beroepsbeoefenaren zich nog meer eigen moeten maken – laat staan interprofessioneel samenwerken. Enkele belangrijke aspecten, die als gedegen onderlegger voor succesvolle (interprofessionele) leerteams beschouwd kunnen worden, zijn echter niet verrassend. Onderlinge communicatie, het plannen en het waarderen van ieders inbreng alsmede de teamsfeer, worden aangegeven als werkzame elementen. Winst is nog te behalen op trouwe aanwezigheid en het nakomen van afspraken. Dat zijn geen wereldschokkende conclusies, maar hiermee staat of valt wel het succes van leerteams, vinden de studenten en begeleiders die daaraan hebben deelgenomen.

Het is geweldig bemoedigend om te horen of te lezen wat studenten aangeven over wat ze in het leerteam geleerd hebben als het gaat om (interprofessionele) samenwerkingsvaardigheden. Een van de leereffecten van het interprofessionele leerteam is – zo blijkt uit al onze onderzoeken en rapportages – steeds weer het leren kennen van de perspectieven van andere beroepsbeoefenaren op dezelfde casus en dat dit zorgt voor synergie ten behoeve van het kind of diens netwerk. Die meerwaarde wordt wel aangeduid met: $1+1=3$. Daarbij komt nog dat studenten geleerd hebben zichzelf en hun beroepsopvatting niet als norm te zien. De interprofessionele ervaring geeft aanleiding tot introspectie: je eigen werknorm (niveau of tempo) hoeft niet die van een ander te zijn en je moet een klus zien te klaren met mensen die je niet zelf uitgekozen hebt.

Daarnaast helpt het functioneren in een leerteam ook hun persoonlijke groei in bijvoorbeeld samenwerkings- of sociale vaardigheden. Ook zeer hoopgevend is de onderzoeksbevinding onder leerteamstudenten, dat twee derde aangeeft dat het leerteam hun weliswaar extra tijd en moeite gekost heeft, maar dat ze die achteraf bezien wel ervoor over hadden, gelet op wat ze nu allemaal hebben kunnen leren. Eén student verwoordde het zó: “Ja het kóst me extra tijd, maar die andere studenten, die missen wat!.” Weer een andere student jubelde: “Je beroepshouding wordt naar een nieuw niveau getild.”

8.6 Aanbeveling

In bijlage 4 zijn alle aanbevelingen uit eerdere tussenrapportages opgenomen. Dit is gedaan om lering eruit te trekken voor wie gaat starten met het werken met (interprofessionele) leerteams. Veel van de aanbevelingen richten zich op organisatorische zaken (facilitering van leerteambegeleiders en rooster-technische aspecten voor studenten).

Omdat voor het vervolg van dit project ervoor gekozen is niet meer met leerteams te gaan werken (althans: die worden niet langer binnen het project gemonitord), wordt er aan het einde van dit project maar één kernaanbeveling verstrekt. Deze richt zich op een **verdere positionering van interprofessioneel samenwerken in de curricula van opleidingen**. Dit kan bereikt worden door docenten te ondersteunen en hen de middelen te bieden om interprofessioneel werken op verschillende manieren in hun onderwijs te integreren.

Belangrijke aandachtspunten zijn:

1. Integratie in het curriculum

Maak interprofessioneel samenwerken een vast onderdeel van het onderwijsprogramma, zodat studenten regelmatig in aanraking komen met dit concept en begrijpen hoe belangrijk het is voor hun toekomstige beroepspraktijk.

2. Facilitering van opleiders

Zorg dat opleiders, zowel uit de praktijk als van de opleidingsinstelling, goed toegerust zijn om interprofessioneel samenwerken te onderwijzen. Dit kan door middel van trainingen en toegang tot hulpmiddelen (zoals de Bouwstenen Box, www.kindeneducatie.nl/bouwstenen-box) zodat zij op een effectieve manier interprofessionele samenwerking kunnen begeleiden en ondersteunen.

3. Studenten in contact brengen met andere opleidingen

Het is cruciaal dat studenten daadwerkelijk in aanraking komen met studenten van andere opleidingen en instellingen. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren binnen leerteams, maar ook op andere manieren zoals gezamenlijke projecten, werkbezoeken of interprofessionele workshops.

De crux lijkt toch wel te zijn: **zorg dat iedereen weet wat interprofessioneel samenwerken is en hoe je dat doet**. Ook in de komende jaren staat de Campus Kind en Educatie (voorheen het Innovatiecluster Kind en Educatie) opleidingsinstituten en praktijkorganisaties bij om hieraan te werken. Dus: *spread the news!*

Bijlagen

Bijlage 1

Representativiteit studentengroep evaluatie leerteams

In tabel 1a wordt in de tweede en derde kolom weergegeven welk aandeel elke opleiding heeft in de leerteams, in absolute en relatieve zin (af te leiden uit tabel 0.1). De twee rechter kolommen bevatten de absolute aantallen en percentages van de responsgroep, ook weer uitgesplitst naar opleiding (zie ook § 1.3, tabel 1.2). Het betreft de meest recente meting (schooljaar 2023-2024).

De conclusie, die uit vergelijking tussen de beide kolommen met percentages getrokken kan worden, is dat de responsgroep een goede afspiegeling is van de hele groep studenten die aan leerteams deelnamen, zij het dat de pabo-studenten iets oververtegenwoordigd zijn in de responsgroep ten opzichte van de populatie.

Opleiding	Aantal studenten populatie	Percentage studenten populatie	Aantal studenten responsgroep	Percentage studenten responsgroep
Pedagogisch Medewerker Kinderopvang	6	4%	2	7%
Onderwijsassistent	47	33%	8	30%
Gespecialiseerd Pedagogisch Medewerker	7	5%	1	4%
Sociaal Werker (mbo)	0	0%	0	0%
Maatschappelijke Zorg	0	0%	0	0%
Sport & Bewegen	3	2%	0	0%
Didactisch Educatief Professional	0	0%	0	0%
Pedagogisch Educatief Professional	2	1%	1	4%
Pedagogisch Management Kind en Educatie	6	4%	1	4%
Pabo	51	36%	12	44%
Social Work	6	4%	0	0%
Overig	13	9%	2	7%
Totaal	141	100%	27	100%

Tabel 1a Deelname van studenten aan leerteams en aan onderzoek (2023-2024), uitgesplitst naar opleiding.

Dezelfde exercitie kan verricht worden voor de opleidingsinstellingen. Tabel 1b is daarvan de uitwerking. De conclusie is dat de opleidingsinstellingen redelijk evenredig vertegenwoordigd zijn in de responsgroep als naar de populatie wordt gekeken. Landstede MBO is echter nogal ondervertegenwoordigd in de responsgroep en ook Hogeschool Windesheim, zij het in mindere mate, terwijl Deltion College en Hogeschool Viaa juist licht oververtegenwoordigd zijn in de groep studenten die de vragenlijst over leerteams invulden.

Opleiding	Aantal studenten populatie	Percentage studenten populatie	Aantal studenten responsgroep	Percentage studenten responsgroep
Deltion College	24	17%	7	26%
Landstede MBO	36	26%	2	7%
Mbo Menso Alting Zwolle	6	4%	2	7%
Hogeschool KPZ	26	18%	6	22%
Hogeschool Viaa	24	17%	7	26%
Hogeschool Windesheim	16	11%	1	4%
Anders	9	6%	2	7%
Totaal	141	100%	27	100%

Tabel 1b Deelname van studenten aan leerteams en aan onderzoek (2023-2024), uitgesplitst naar opleidingsinstelling.

Bijlage 2

Kwantitatieve scores evaluatie leerteams in alle vier meetjaren 2020-2024

In tabel 2a en 2b staan de gemiddelde scores op items die in de diverse meetjaren aan studenten respectievelijk leerteambegeleiders werden voorgelegd. In de linker kolom staat het item omschreven. In tabel 2b (leerteambegeleiders) staat daarachter tussen haakjes of het een stelling betrof ('helemaal oneens' tot 'helemaal eens'; score 1-5) of een rapportcijfer (score 1-10). Studenten (tabel 2a) kregen alleen schalen van 1-5 aangeboden met daarnaast enkele vragen om frequenties (percentages of keren). Het item met de percentages onderaan tabel 2b betrof een driepuntsschaal, waarvan de score 'precies goed' over de meetmomenten heen gegeven wordt.

Negatief geformuleerde items zijn gehercodeerd, zodat hogere scores altijd iets positiefs impliceren.

In deze bijlage 2 (tabel 2a en 2b) worden gemiddelde scores op alle items naast elkaar gezet, waardoor verschillen getalsmatig inzichtelijk worden. Omdat dit niet altijd statistisch getoetst kon worden vanwege kleine responsgroepen, zouden eventuele verschillen toevalstreffers kunnen zijn en moeten verschillen dus zeker niet verabsoluteerd worden. Enige voorzichtigheid in de interpretatie en terughoudendheid bij het hieraan verbinden van consequenties is dus geboden.

Item	Gemiddelde score of percentage			
	2020-2021 (n=28)	2021-2022 (n=37)	2022-2023 (n=42)	2023-2024 (n=24)
In leerteam terechtgekomen:				
> Door toevalligheid (stageplek had nu eenmaal leerteam)		76%	79%	73%
> Door eigen keuze (gericht gezocht naar stageplek met leerteam)		7%	2%	4%
> Gevraagd door opleiding		11%	15%	12%
Vooraf géén idee wat interprofessioneel samenwerken inhield		57%	58%	73%
Ontstaan van vraagstuk/opdracht:				
> Lag al klaar bij praktijkorganisatie	64%	57%	17%	19%
> Praktijkorganisatie kwam ermee na verloop van tijd	7%	10%	10%	0%
> Door studenten samen met praktijkorganisatie bedacht	18%	19%	52%	54%
> Door studenten zelf bedacht	11%	7%	19%	19%
Interprofessioneel vraagstuk nuttig voor student		3.7	3.5	3.4
Interprofessioneel vraagstuk nuttig voor praktijkorganisatie		4.3	4.3	4.0
Interprofessioneel vraagstuk nuttig voor kind		4.2	4.0	4.2
Hoe vaak per maand contact met leerteambegeleider		2.7 keer	3.1 keer	3.1 keer
Initiatief voor leerteambijeenkomsten:				
> Vaste overlegmomenten		63%	83%	83%
> Op initiatief van leerteambegeleider(s)		17%	6%	4%
> Op initiatief van studenten		5%	4%	4%
Tevredenheid over leerteambegeleiding		4.2	4.2	4.3
Samenwerking met andere studenten	3.6	4.0	3.8	4.0
Leerteam belangrijk onderdeel volgens praktijkorganisatie	3.2	3.3	3.5	3.4
Door leerteam meer zicht op andere beroepsopleidingen	3.2	3.8	3.5	4.0
Door leerteam meer zicht op eigen expertise	3.6	3.9	3.5	3.5
Door leerteam beter leren samenwerken	3.3	3.7	3.7	3.5
Door leerteam andere professionals beter kunnen inzetten	3.3	3.6	3.7	3.3
Door leerteam beter aansluiten bij behoeften van kind	3.2	3.8	3.5	3.5
Door leerteam meer zicht op eigen loopbaanmogelijkheden		3.7	3.4	3.5
Oordeel nuttigheid interprofessioneel samenwerken	3.6	3.9	3.7	3.6
Aanraden leerteam aan andere studenten	3.7	3.9	3.7	3.6

Tabel 2a Gemiddelde scores (1-5; tenzij anders aangegeven) van studenten op kwantitatieve items in verschillende meetjaren.

Item	Gemiddelde score of percentage			
	2020-2021 (n=14)	2021-2022 (n=18)	2022-2023 (n=18)	2023-2024 (n=14)
Vraagstuk wens van praktijkorganisatie (1-5)	4.2	3.9	4.3	4.1
Vraagstuk wens studenten (1-5)	3.1	3.2	3.7	3.5
Vraagstuk enthousiasmerend voor studenten (1-5)	3.9	3.8	4.1	4.1
Vraagstuk betekenisvol voor studenten (1-5)	4.0	4.2	4.2	4.3
Vraagstuk aansluitend bij verschillende opleidingsniveaus (1-5)	4.1	4.3	4.3	4.2
Vraagstuk interprofessioneel (1-5)	3.6	4.1	4.2	4.0
Tevredenheid functioneren leerteam (1-5)	3.6	3.7	3.7	4.0
Tevredenheid samenwerking leerteam (1-5)			3.6	3.6
Tevredenheid samenstelling leerteam (1-5)	3.5	3.2	3.6	3.7
Tevredenheid verbinding met praktijkorganisatie (1-5)	3.6	4.1	3.9	3.6
Tevredenheid doorgemaakte ontwikkeling studenten (1-5)	3.6	3.8	3.8	3.7
Tevredenheid contact met collega-leerteambegeleider (1-5)	3.5	4.2	4.3	3.9
Leerteambegeleiding is complex (1-5) (<i>gehercodeerd</i>)	3.5	3.2	3.5	3.3
Leerteambegeleiding lukt goed (1-5)	3.6	4.0	3.8	3.9
Leerteambegeleiding maakt werk interessant (1-5)	3.9	4.1	4.1	3.9
Leerteambegeleiding is verrijking professionele ontwikkeling (1-5)	4.1	4.0	4.3	3.8
Interprof. samenwerken: geïntegreerd in (theoretisch) curricul. (1-5)	2.5	2.8	3.7	3.8
Interprof. samenwerken: geïntegreerd in (praktijk)curric. (1-5)	3.0	3.0	3.0	3.0
Professionalisering: waardering collegiale consultatie (1-10)	5.8	6.0	7.4	6.9
Professionalisering: waardering inhoudelijke kennisdeling (1-10)	6.1	5.5	6.8	6.5
Professionalisering: waardering inbreng andere collega's (1-10)	6.4	5.8	6.9	6.5
Professionalisering: waardering deskundigheid ontwerpteam (1-10)	6.6	6.2	7.1	7.2
Professionalisering: waardering planning bijeenkomsten (1-10)	6.6	5.3	6.7	6.3
Professionalisering: waardering aansluiting bij praktijkvragen (1-10)	6.1	5.9	7.1	6.5
Aantal professionaliseringsbijeenkomsten precies goed	86%	72%	89%	93%

Tabel 2b Gemiddelde scores van leerteambegeleiders op kwantitatieve items in verschillende meetjaren.

Bijlage 3

Kwantitatieve scores afstudeerders in meetjaren 2022-2023 en 2023-2024

In tabel 3 staan de bevindingen van de quickscan onder afstudeerders van schooljaar 2022-2023 en schooljaar 2023-2024, met ook de resultaten van de statistische analyses.

Item	Scores	Scores	Sign. verschil 2022-2023 vs. 2023-2024	Sign. verschil mbo vs. hbo 2023-2024
	2022-2023 (n=77)	2023-2024 (n=186)		
Tijdens opleiding iets gehoord over interprofessioneel samenwerken:				mbo < hbo
> Zelden of nooit	38%	49%		
> Regelmatig	46%	40%		
> Best vaak	17%	12%		
Gastcollege gehad van docent uit andere beroepsgroep:				mbo < hbo
> Nee	65%	68%		
> Ja	35%	32%		
Stage lopen op andere plek dan waarvoor eigen opleiding opleidt:				
> Nee	68%	71%		
> Ja	33%	29%		
In stage casus tegengekomen, die interprofessioneel opgepakt is:				mbo < hbo
> Nee	16%	18%		
> Ja	84%	82%		
Interprofessioneel element in afstudeeropdracht:				
> Nee	64%	75%		
> Ja	36%	25%		
Meerwaarde interprofessioneel samenwerken meegekregen vanuit opleiding:			'22-'23 > '23-'24	mbo < hbo
> Niet of nauwelijks	21%	23%		
> Een klein beetje	43%	59%		
> Best veel	36%	18%		
Behoefte aan meer kennismaken met interprofessioneel samenwerken dan aanbod op school of in stage:				
> Nee	29%	21%		
> Ja	71%	79%		
Gevoel bekwaam te zijn voor bijdrage aan interprofessioneel team:				
> Helemaal niet	4%	3%		
> Niet zo erg	16%	20%		
> Genoeg	76%	68%		
> Heel erg	4%	9%		

Tabel 3 Scores van afstudeerders op items van quickscan en verschillen tussen groepen studenten.

Bijlage 4

Overzicht van aanbevelingen uit eerdere meetjaren

In deze bijlage worden de aanbevelingen die eerder in tussenrapportages gedaan werden, herhaald. Alleen als het heel specifieke tips waren voor een bepaalde periode, zijn die uit dit overzicht weggelaten. Het beoogde nut van deze bijlage is het leereffect voor anderen die overwegen met interprofessionele leerteams te gaan werken of dat al doen. In die gevallen zou dit overzicht als een handreiking, waarschuwing of checklist beschouwd kunnen worden.

Meting 1: schooljaar 2020-2021

- > **Maak het leerteam een belangrijk onderdeel binnen de praktijkorganisatie**

Zorg ervoor dat het belang van een leerteam niet alleen door de leerteambegeleider vanuit de betrokken praktijkorganisatie gevoeld wordt, maar ook door andere collega's. Daardoor kunnen studenten uit het leerteam bij meerdere mensen in de organisatie terecht. Laat studenten bijvoorbeeld eens een presentatie of workshop geven aan de rest van het team van een praktijkorganisatie. Teamleden kunnen ook (samen met) studenten aansluiten bij webinars, congressen of andere activiteiten die het Innovatiecluster organiseert.
- > **Ga samen met studenten op zoek naar een interprofessioneel vraagstuk**

Betrek de studenten actief bij het bedenken en formuleren van een vraagstuk. Op deze manier zal het werken in interprofessionele leerteams ook beter aansluiten bij de behoeften van de student. Dit blijkt uit de volgende analyse: vooral bij studenten die hebben gewerkt in een leerteam waar het vraagstuk al klaarlag, zijn de leeropbrengsten lager gescoord. Bij studenten die samen met de organisatie tot een vraagstuk zijn gekomen liggen de opbrengsten het hoogst, maar ook bij studenten die het vraagstuk zelf bedacht hebben, liggen de opbrengsten gemiddeld genomen hoger dan wanneer het vraagstuk al klaarlag.
- > **Maak studenten gezamenlijk eigenaar van een fijn leerteam**

Vraag studenten om mee te denken hoe het deelnemen aan een leerteam aantrekkelijker gemaakt kan worden. Zij zijn daarin experts. Blijf als leerteambegeleider 'de bedoeling' van het leerteam en interprofessioneel samenwerken bespreekbaar maken met de studenten. Laat studenten daar zelf over nadenken en evalueren of daar nog aan gewerkt wordt en wat meer aandacht behoef. Heb daarin extra aandacht voor de toegevoegde waarde voor het kind.
- > **Zorg voor beschikbare leerteambegeleiders**

Wees als leerteambegeleider(s) in de buurt, zodat je beschikbaar bent voor vragen. Kijk of hier een vast(e) moment(en) in de week of maand voor gevonden kan worden.
- > **Stem af met een collega-leerteambegeleider**

Plan naast een vast overleg met studenten, ook voldoende overleg in met je collega-leerteambegeleider om het samen over de begeleiding te hebben.
- > **Creëer een vast aanspreekpunt voor leerteams en leerteambegeleider**

Zorg dat er één aanspreekpunt voor leerteams en leerteambegeleiders is vanuit het Innovatiecluster, laat de contacten via één actielijn komen.
- > **Draag zorg voor begeleiding van leerteambegeleiders**

Zet bij het verzorgen van de professionaliseringsbijeenkomsten in op de onderwerpen waar het minst over geleerd is. Dit zijn:

 - Vaardigheden om interprofessionele leerteams te begeleiden.
 - Zicht op ambassadeurschap voor interprofessioneel werken in de praktijkorganisatie.

> **Verspreid gedachtegoed interprofessioneel samenwerken binnen het Innovatiecluster Kind en Educatie**

Deel meer met elkaar en wissel informatie uit. Zo hebben medewerkers binnen het Innovatiecluster doelen die zich met dezelfde vraag bezighouden. Zij kunnen elkaar hier nog meer in opzoeken en gebruik maken van elkaars expertises en netwerk.

> **Richt intervisiegroepen voor leerteambegeleiders op**

Bied deze vorm van professionalisering aan voor leerteambegeleiders die hier behoefte aan hebben. Uit de enquête kwam naar voren dat vijf leerteambegeleiders zichzelf hebben verdiept in interprofessioneel samenwerken, negen leerteambegeleiders hebben dit niet gedaan. Hierdoor zijn er verschillende professionaliseringsbehoeften.

> **Deel mooie praktijkvoorbeelden**

Deel mooie voorbeelden om elkaar te inspireren. Uit de enquête komt naar voren dat de grootste uitdagingen van interprofessioneel samenwerken gaan over de structuur. Daardoor krijgt de structuur veel aandacht en dit gaat ten koste van de bedoeling. Een suggestie: voorbeeld delen van leerteams van Kindcentrum de Schatkamer in Zwolle en Kindcentrum Het Palet in Deventer. De betrokkenen rondom deze leerteams geven aan tevreden te zijn over het leerteam en het interprofessionele vraagstuk.

Meting 2: schooljaar 2021-2022

Praktijkorganisaties en opleidingen

- > Pak de vrijblijvendheid van sommige studenten aan. Ga na of meer leerteambijeenkomsten per maand daaraan zouden bijdragen (eventueel *blended* contactmomenten of een afbouw van het aantal contacturen door de tijd heen). Koppel daarnaast trouwe inzet aan de eigen loopbaanperspectieven voor interprofessioneel samenwerken of beloon studenten op passende wijze.
- > Erken dat er taaie problemen van organisatorische aard bestaan, bijvoorbeeld de geconstateerde planningsproblemen om bijeenkomsten te organiseren (zowel van het leerteam als van professionalisering voor leerteambegeleiders). Leer hiermee om te gaan en zoek wegen om deze complexiteit niet het leerproces te laten frustreren.
- > Versterk (en communiceer naar leerteamleden) het commitment van de praktijkorganisaties aan interprofessioneel samenwerken.
- > Versterk de interprofessionele samenstelling van leerteams.
- > Help leerteambegeleiders interprofessioneel samenwerken te introduceren binnen hun opleidingsinstelling of praktijkorganisatie.
- > Laat studenten leren van ervaren professionals door hen (volwaardig!) te laten deelnemen in andere professionele leerteams met IB'ers, directie, maatschappelijk werk en anderen.

Innovatiecluster Kind en Educatie

- > Maak een blauwdruk voor opleidingen en praktijkorganisaties hoe interprofessioneel (leren) samenwerken meer te integreren in hun curricula.
- > Verbeter het nut en de kwaliteit van professionaliseringsbijeenkomsten; bied leerteambegeleiders hulp bij het aannemen van hun nieuwe rol: houding, kennis en vaardigheden en besteed (nogmaals) aandacht aan het interprofessionele karakter van de op te pakken vraagstukken. Vraag bij leerteambegeleiders concreter uit via een focusgroepsgebesprek of groepsevaluatie aan het einde van een bijeenkomst waaraan leerteambegeleiders precies behoefte hebben.
- > Vraag na waarom de ene leerteambegeleider het begeleiden van een leerteam wel complex vindt en de andere niet. Ga na of dit met persoonlijkheidskenmerken, (de chemie binnen) het leerteam of met iets anders te maken heeft.

- > Help (ook vanaf deze kant) leerteambegeleiders interprofessioneel samenwerken te introduceren binnen hun opleidingsinstelling of praktijkorganisatie.

Meting 3: schooljaar 2022-2023

Praktijkorganisaties en opleidingen

- > Voorzie studenten, zodra die ingedeeld zijn bij een praktijkorganisatie die met leerteams werkt, van informatie over interprofessioneel samenwerken en het feit dat ze in een leerteam terechtkomen en verhoog hun commitment daaraan door – mede op grond van onderzoeksresultaten gepresenteerd in deze evaluatie – hun voor te houden wat de persoonlijke en beroepsinhoudelijke leerwinst kan zijn.
- > Bewaak het interprofessionele karakter van elk leerteam qua verscheidenheid van opleidingen.
- > Heb oog voor het takenpakket van leerteambegeleiders, waardoor inzet in een leerteam gefaciliteerd wordt.
- > Blijf werken aan goede roostering voor studenten, zodat ze ook daadwerkelijk kunnen participeren in hun leerteam.

Innovatiecluster Kind en Educatie

- > Organiseer momenten (tijdens terugkomsten en/of professionaliseringsbijeenkomsten) waarop professionals hun ervaringen met leerteams en interprofessioneel samenwerken kunnen delen; de verhouding tussen mbo- en hbo-studenten zou hiervan onderdeel kunnen uitmaken.
- > Verspreid informatie over *good practices* onder deelnemende opleidingsinstellingen en praktijkorganisaties en neem die ook in de eindrapportage op.
- > Blijf tijdens werkplaatsen aandachtsvelders 'interprofessioneel samenwerken' voeden en ondersteunen op visionair en praktisch terrein.
- > Benut de binnen het Innovatiecluster of elders ontwikkelde materialen om interprofessioneel samenwerken meer en beter ingang te doen vinden in de curricula van met name praktijkorganisaties, maar ook wel opleidingsinstellingen.
- > Analyseer wat er veranderd is aan de professionaliseringsbijeenkomsten; die veranderingen lijken werkzaam!
- > Bepaal, met het oog op verduurzaming van (de resultaten van) dit RIF-project, wat van de bevindingen in deze tussenevaluatie kan bijdragen aan de verdere (door)ontwikkeling van het interprofessioneel samenwerken in de Zwolse opleidingen en regionale praktijkorganisaties.
- > Doe alle moeite om voor de eindmeting mei 2024 (en dus voor de eindrapportage) voldoende respons op de vragenlijsten te bewerken, vanwege de statistische analyses vooral bij de groep studenten.
- > Organiseer focusgroepsgesprekken om meer te leren over de achtergronden van het scorebeeld dat studenten en leerteambegeleiders te zien geven in het kwantitatieve onderzoek.
- > Herhaal de quickscan onder afstudeerders, omdat die erg inzichtgevend is; vraag bij mbo-scholen na waarom hun studenten op een aantal punten consequent lager scoren dan hbo-studenten. Overweeg ook de quickscan uit te breiden naar docenten.

Meting 4: schooljaar 2023-2024

Praktijkorganisaties en opleidingen én Innovatiecluster Kind en Educatie

- > Werk aan een verdere positionering van interprofessioneel samenwerken in de curricula van opleidingen.

- > Maak interprofessioneel samenwerken een vast onderdeel van het onderwijsprogramma, zodat studenten regelmatig in aanraking komen met dit concept en begrijpen hoe belangrijk het is voor hun toekomstige beroepspraktijk.
- > Zorg dat opleiders, zowel uit de praktijk als van de opleidingsinstelling, goed toegerust zijn om interprofessioneel samenwerken te onderwijzen. Dit kan door middel van trainingen en toegang tot hulpmiddelen, zodat zij op een effectieve manier interprofessionele samenwerking kunnen begeleiden en ondersteunen.
- > Het is cruciaal dat studenten daadwerkelijk in aanraking komen met studenten van andere opleidingen en instellingen. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren binnen leerteams, maar ook op andere manieren zoals gezamenlijke projecten, werkbezoeken, of interprofessionele workshops.